

Вось што кажа беларускі гісторык, археолаг Сяргей Тарасаў, які пабываў на месцы раскопак: “Як бы нам ні падавалася, быццам ведаем ці не ўсё, гісторыя літаральна штогод, штодня прапануе нешта новае. Тое, што не было вядома раней. 14 мая ў Полацку працавала сумесная беларуска-расійская археалагічная экспедыцыя з удзелам эрмітажцаў Яўгена Торшына і Пятра Зыкава пад кіраўніцтвам доктара гістарычных навук, прарэктара Полацкага ўніверсітэта Дзяніса Дука і пад кантролем Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка. Урэшце, сумесным праект стаў яшчэ і таму, што ў нас спецыялістаў у архітэктурнай археалогіі, апрача Алега Трусава, бадай і не засталася. Знайшлі ў полацкай Спасаўскай царкве раней не вядомы экзанартэкс — прыбудову на ўваходзе, а таксама ці-то прытвор, ці-то элемент галерэі (што пакуль выклікае сумненні) з паўднёвага фасаду з пахаваннямі. Адшукалі фрагменты “афарбоўкі” (рэстаўратар Юрый Маліноўскі кажа, што гэта роспіс) на поўначы ад апсіды. І яшчэ тое-сёе, але тут маюць паведаміць інфармацыю самі першаадкрывальнікі. Атрымліваецца, што ўсім нам вядомая царква выглядала інакш. І падыходзіць да яе “рэстаўрацыя” трэба “на цыпках”, як той казаў. Адпаведна, таямніцы нашай мінуўшчыны пакуль не вычарпаны...”

**Пасля аналізу
вынікаў
археалагічных
раскопак на
тэрыторыі полацкай
Спаса-Праабражэн-
скай царквы
можа аказацца,
што яна
мела іншыя
абрысы!**

Магчыма, гэта сенсацыя!

Фота Сяргея ТАРАСАВА
На здымках: тое, што пабачылі ў раскопках археолагі; схема планіроўкі храма, якая прынята сёння.

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ “КУЛЬТУРА”

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце “Белпошты” (пункт “Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі”).

Тэндэнцыі

Нямое кіно, “жывыя” карціны, дэгустацыя беларускіх нацыянальных страў, танцы амаль да раўну, усё гэта ды многае іншае можна будзе ўбачыць сёння ў сталічных музейных установах, якія чарговы раз прымуць удзел у традыцыйнай міжнароднай акцыі “Ноч музеяў”. Але ці запатрабавана гэтая ініцыятыва ў жыхароў беларускай сталіцы ды раённых цэнтраў? Гэтае пытанне, як высветліла “К”, мае не такі ўжо адназначны адказ...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Сталіца ў трэндзе

Сёння ў сталічных музеях будзе, што называецца, не прайсці і не праехаць... Кажу гэта з упэўненасцю, бо сам бачыў на ранейшых акцыях “Ночы музеяў” не раўнуючы — натоўпы людзей... І зразумела, чаму гэтак адбываецца: музейшчыкі імкнуцца ў гэты дзень здзівіць сваіх наведвальнікаў нечым незвычайным і арыгінальным...

Таму, напрыклад, дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея Алега Рыжкова мае пытанне наконт неабходнасці і запатрабаванасці “Ночы музеяў” у жыхароў

Нашто нам Ноч музеяў?

сталіцы нават здзівіла. Па ягоным меркаванні, удзел у падобнай акцыі — не толькі вельмі патрэбны для ўсіх музеяў Беларусі, але і вельмі прэстыжны. Акрамя таго, “Ноч музеяў” — самая сапраўдная рэклама як музейнай установы, так і яе патэнцыялу, выдатная магчымасць здзівіць самых розных наведвальнікаў не толькі экспазіцыяй, а і сваім крэатыўным мысленнем.

А для таго, каб убачыць такі крэатыў на свае вочы, Алег Рыжкоў параіў мне і ўсім чытачам “К” наведаць сёння Музей гісторыі беларускага кіно, які на адзін вечар фактычна ператворыцца ў беларускую карчму. Тут можна будзе пакаштаваць розныя стравы нацыянальнай кухні, прыгатаваныя па старадаўніх рэцэптах. Дэгустацыю, дарэчы, арганізуе комплекс “Дудуткі”, і гэта, па словах Алега Рыжкова, выдатны прыклад супрацоўніцтва дзяржаўнага і прыватнага музеяў. Ну а пасля дэгустацыі можна будзе акунуцца ў атмасферу старадаўніх нораваў і звычайна: у праграме “Ночы музеяў” запланаваны гульні, песні і разнастайныя забаўкі ажно да гадзіны ночы.

Параіў Алег Рыжкоў завітаць і ў Музей гісторыі тэатральнай і музычнай культуры, будынак якога ў сталіцы ведаюць і як Дом масо-

наў. Тут пройдзе інтэрактыўнае шоу “Містэрыя майскай ночы”: ва ўнутраным дворыку зайграюць джаз і зладзяць танцы, а ў самім музеі можна будзе ўбачыць сучасную інтэрпрэтацыю вядомай пастаноўкі “Прывід оперы” у выкананні артыстаў Тэатра оперы і балета. Да слова, у Нацыянальным гістарычным таксама будзе цікава: тут ва ўнутраным дворыку з 16 гадзін разгорнецца кірмаш майстроў, будуць ладзіцца майстар-класы па танцах і гульні на барабанах, пройдзе спектакль ды адбудзецца яшчэ шмат чаго цікавага...

Пра запатрабаванасць акцыі “Ноч музеяў” казалі мне і дырэктар Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы Алена Ляшковіч. Па яе словах, гэтая імпрэза ў Мінску цалкам сябе апраўдвае: на яе прыходзяць сотні і нават тысячы людзей... Да таго ж, акцыя дазваляе адчуць сябе ў сусветным міжнародным трэндзе, падтрымлівае своеасабліваю моду на музейныя ўстановы, якая сёння пашыраецца па ўсім свеце. Акрамя таго, “Ноч музеяў” — значнае рэкламнае мерапрыемства і дазваляе далучыць да музейных устаноў самыя розныя катэгорыі наведвальнікаў, якія, магчыма, без падобных імпрэзаў і не здагадаліся б ніколі завітаць у той ці іншы музей Беларусі...

Міжнародная акцыя як паказальнік жыццяздольнасці і крэатыву

Дарэчы, схадзіць у Музей Янкі Купалы пад час “Ночы музеяў” у гэты вечар будзе танней за ўсё: уваход каштуе ўсяго тысячу рублёў. Грошы, пагадзіцеся, па сённяшніх мерках, цалкам намінальныя. Святочная музейная праграма, па словах Алены Ляшковіч, называецца “Вакол свету за адну ноч” і прысвечаная яна ўшанаванню памяці Песняра. Пра ўсе музейныя цікавосткі распавядаць не буду, але адзначу, што ўвесь вечар і нават злёгка за поўнач у самім музеі і ў парку будуць сляваць песні і танцаваць нацыянальныя танцы 15-ці краін свету, з якімі так ці інакш звязана імя Янкі Купалы: ад Беларусі і Літвы да ЗША і Бразіліі...

Фота з вінтоўкай Мосіна

Але гэта, як кажуць, толькі сталічныя “штукатурствы”... У рэгіёнах гэты дзень адзначаць, вядома ж, не з такім размахам. Напрыклад, як распавёў у гаворцы са мной дырэктар Мсціслаўскага гісторыка-архе-

алагічнага музея Магілёўскай вобласці Уладзімір Шылянкоў, ягона ўстанова, натуральна, прыме ўдзел у “Ночы музеяў”, але вялікіх дывідэндаў з гэтага кіраўнік не чакае. І гэта адбудзецца нягледзячы на тое, што для ўсіх ахвотных музейшчыкі прапануюць экскурсію, а маленькія наведвальнікі ў гэты дзень змогуць паўдзельнічаць у інтэрактыўных занятках і адчуць сябе на іх друкарамі, папрацаваўшы на сапраўдным друкарскім станку, звязаным, як не цяжка здагадацца, з брэндавым імем горада — Пятром Мсціслаўцам.

— Людзей у нас, як і звычайна, прыйдзе не так ужо і шмат, — адзначаў Уладзімір Шылянкоў. — Звязана гэта, на маю думку, з нястачай грошай: нам няма на што зладзіць буйны праект, які можна было б зацікавіць гараджан...

Да таго ж, як лічыць кіраўнік музея, падобныя акцыі варта ладзіць у буйных гарадах, дзе шмат моладзі, шмат турыстаў ці проста цікаўных людзей. Ды ў сталіцы ці абласных і вялікіх раённых цэнтрах у музейных устаноў ёсць больш магчымасцей для рэкламы сваёй дзейнасці...

Заканчэнне артыкула — на старонках 2 — 3.

Prof-партфолія:
чым жывуць творчыя саюзы?

3 гэтага нумару "К" распачынае серыю гутарак са старшынямі творчых саюзаў краіны. Якія надзённыя пытанні хвалююць кіраўнікоў профільных суполак прафесіяналаў у сферах культуры і мастацтва? Пра гэта і будуць інтэрв'ю на старонках нашай газеты.

Карэспандэнт "К" пагутарыла з доктарам мастацтвазнаўства, прафесарам, даследчыкам традыцыйных рамёстваў, старшынёй Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўгенам САХУТАМ. Пад час размовы прагучалі і вострыя пытанні, што тычацца не толькі сферы матэрыяльнай спадчыны беларусаў. І пачалі мы з VII Рэспубліканскага фестывалю-кірмашу "Вясновы букет", які пройдзе 23 мая ў Мінску на тэрыторыі Лошыцкага парку.

Аліна САЎЧАНКА

3 усіх рамёстваў збярор "…Букет"?

— Яўген Міхайлавіч, што новага можна чакаць сёлета ад мерапрыемства?

— Што да арганізацыі, дык тут наўрад ці знойдзецца штосьці прынцыпова новае. Таму што сродкаў выдзелена няшмат, толькі на тое, каб прыняць майстроў, якія прыедуць, і арганізаваць канцэртную праграму. А вось што цікавага можна убачыць, — пакуль ніхто нічога не ведае, бо ўсё залежыць ад творцаў. Бо кожны раз яны паказваюць чуд. Прымаць удзел будзе каля 400 майстроў. Чакаем з кожнай вобласці каля паўсотні чалавек. Прыязджае яшчэ больш, чым запрошана, і мы ўсім знаходзім месца ў парку. А замежныя госці таксама не падлічаны, бо прадаставіць жыллё мы не можам. Таму ўсіх, хто сам пагаджаецца вырашыць такое пытанне, — усіх рады бачыць.

— Ці добра прарэкламавана гэтае мерапрыемства? Ці шмат гараджан і гасцей сталіцы ведае аб тым, што яно будзе праходзіць?

— Пакуль што рэкламы не было ніякай. Да сёння (гутарка адбылася ў панядзелак 11 мая. — А.С.) грошы яшчэ не выдзелены. Мы нават яшчэ дыпламаў не друкавалі.

— Не лічыце, што пазнавата неяк?

— Канешне, позна! Але што мы можам зрабіць, калі тыя ж афішы нам выдадуць добра калі ў апошні дзень. А бывае, што грошы паступаюць увогуле пасля свята. Таму прыйдуць тыя, хто ведае аб фестывалі, ці тыя, каму патэлефануюць з "месца дзеяння" і яны як хутчэй паклічуць сваіх сяброў.

— Ці папулярныя такія фэсты сярод насельніцтва?

— Людзей заўсёды бывае многа. Але сітуацыя агульнавядомая: большасць ходзіць, робіць вялікія вочы і разводзіць рукамі ад захаплення, а набыць — не мае магчымасці. Хаця насамрэч гэта грошы невялікія адносна коштаў гэтай работы, бо творы — сапраўды ўнікальныя і працаёмкія.

— А як наогул справы з самарэкламай у Саюза?

— Кепска. Бо рэклама патрабуе грошай, а іх няма. На вырабах пакідаем бірачкі, зарубачкі, праз якія ўказваем, што адносімся да Саюза майстроў.

— А можа, пытанне рэкламы ўпіраецца не толькі ў фінансы?

Пра тое, ці стане сайдынгам традыцыяй, складанасці ў РДР і гатовыя паўмузея

— Часамі наша папулярнасць і імідж дазваляюць нам абысціся і без гэтага. Тэлебачанне можа даць бясплатную сацыяльную рэкламу, газеты паспрыяюць. Хто можа, той і адгукаецца. І дзякуй ім за гэта.

— Чым цікавіцеся, акрамя работы? Чула, вы любіце фотаздымку...

— Навуковая дзейнасць — гэта захапленне. Як і фатаграфаванне. Балазе ў сферы апісання народнага мастацтва без фота не абысціся. А мець пры сабе фатаграфу — вельмі накладна ды нязручна. Скажам, учора я спецыяльна ездзіў на Маладзечаншчыну, шмат прайшоў па вёсках і паздымаў усё тое, што мне патрэбна. Ведаецца, я ніколі не думаю пра свой пашпартны ўзрост (Сёлета Яўген Міхайлавіч адзначыў 70-годдзе. — А.С.). Для мяне не праблема прайсці пехатой нават 15 кіламетраў!

— А што здымалі, калі не сакрэт?

— Не сакрэт: фатаграфаванне архітэктурны дэкор. Вёска наша на вачах знікае альбо карэнным чынам перабудоўваецца. І я спяшаюся зафіксаваць усё тое, што пакуль "занатаваць" магчыма.

Віншаванне

Дарагія сябры!

Сардэчна віншую вас з Міжнародным днём музеяў.

Гэта свята людзей, якія абралі ў жыцці высокую місію быць захавальнікамі найвялікшага скарбу — культурнай і гістарычнай спадчыны, якую пакінулі нам продкі. Музей — тая мясціна, дзе кожны дзень ажыццяўляецца жывая павязь часоў і пакаленняў, дзе будучыня сустракаецца з мінуўшчынай.

У сучасным свеце роля музеяў з'яўляецца вельмі важнай. Захаваўшы і прадстаўленне музейнымі сродкамі гісторыі і культуры сваёй Бацькаўшчыны яднае грамадства, дае магчымасць паказаць багацце і прыгажосць сваёй зямлі ўсяму свету. Музеі з'яўляюцца важным фактарам развіцця сучаснага грамадства і адным са сродкаў наладжвання плённага міжнароднага дыялогу. Яны адыгрываюць значную ролю ў выхаванні моладзі праз далучанасць да нацыянальнай культуры, фарміруючы духоўны свет чалавека, яго жыццёвую і грамадзянскую пазіцыю.

На Беларусі нават у самыя цяжкія часы людзі разумелі, як важна захаваць не толькі матэрыяльныя даброты, але і духоўны скарб, назапашаны продкамі, каб у свой час перадаць яго нашчадкам. Сёння беларускія музеі годна прадстаўляюць нашу краіну ў свеце. І кожны з музеяў захоўвае сваю частку ўнікальнага багацця культуры Беларусі.

Гэта стала магчымым дзякуючы руплівай і адданай працы, таленту і творчаму ўдзему музейных супрацоўнікаў. Беларускае грамадства і дзяржава падтрымліваюць музейных работнікаў у іх справе, робяць усё магчымае для стварэння спрыяльных умоў далейшага развіцця і ўдасканалення музейнай справы.

Мы чакаем ад вас, паважаныя захавальнікі гісторыі і культуры, сумленнага служэння Айчыне, вернасці абранай справе, дапамогі ў выхаванні маладых пакаленняў. Упэўнены, што вы годна выканаеце сваю чэсную місію. Жадаю натхнення, творчых поспехаў, знаходкаў і адкрыццяў, шчасця, здароўя і дабрабыту.

**Міністр культуры Рэспублікі Беларусь
Барыс СВЯТЛОЎ**

Рэпарцёрскі марафон

Артыкул пра канфлікт, які адбыўся ў вёсцы Споравы Бярозаўскага раёна, мы наўмысна вырашылі вынесці "за часавыя рамкі" святкавання 70-годдзя Перамогі. Не хацелася б выкарыстоўваць такую дату ў якасці інфармацыйнай нагоды для расставу прабадай трагікамічныя непаразуменні сярод аднадумцаў. Тым не меней, сам жыццёвы сюжэт атрымаўся даволі павучальным. Як выяўляецца, ушанаванню памяці загінулых нам яшчэ трэба вучыцца і вучыцца. Як, зрэшты, і ўменню чуць ды разумець жывых. Прычым гэта тычыцца, у тым ліку, і аднадумцаў...

Ілья СВІРЫН

Не забыць пра і пра абкам

Падвоеныя пласты памяці ў Спораве на Бярозаўшчыне

Метадыст аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Бярозаўскага райвыканкама Вольга Лаўрэнчук звярнулася да "К" з просьбай разабрацца — спраўдзіць альбо зняпраўдзіць факт вандалізму, які, на думку некаторых СМІ, адбыўся ў Спораве. Справіцца з задачай было не надта складана, але... праблема ж куды глыбейшая.

Прэамбула

Адным цудоўным вечарам адзін цэнтральны тэлеканал у прайм-тайм паведаміў: "У жыхароў вёскі Споравы новае месца памяці — смеццевая звалка.

■ Разламаная стэла, ветэран у пілотцы, які ледзь стрымлівае слёзы, стыхійны мітынг вяскоўцаў, якія патрабуюць абараніць памяць... І відэашэраг, і фармулёўкі цэлілі проста "ў яблычак". Урэшце, кантрольны "стрэл у галаву" — аўтар дапускае, што абеліск знеслі, каб вызваліць тэрыторыю для прыватнай забудовы.

Нашто нам Ноч музеяў?

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

У нечым падтрымлівае свайго калегу і дырэктар "Музея бітвы за Днепр" з гарадскога пасёлка Лоеў Гомельскай вобласці Рыма Стаднікава. На яе думку, у буйных музейных установах — як у сталіцы, так і ў абласных цэнтрах, — больш магчымасці прывабіць да сябе наведвальнікаў пад час "начной" акцыі. Аднак, на думку кіраўніка ўстановы культуры, і раённыя музеі, у тым ліку і ў Лоеве, ад падобных акцый выйграюць даволі шмат: па яе словах, многія мясцовыя жыхары ўжо за тыдзень ці за месяц да пачатку імпрэзы цікавіліся, калі ж яна пройдзе... Адбываецца гэта таму, што, па словах Рымы Стаднікавай, "Музей бітвы за Днепр" прапануе сваім наведвальнікам пад час акцыі не толькі экскурсію па залах установы культуры, але і розныя дадатковыя цікавыя паслугі. Напрыклад, тут за намінальную плату можна сфатаграфавання ў вайскавай форме часоў Вялікай Айчыннай вайны, а таксама патрымаць у руках сапраўдны аўтамат ППШ ці вінтоўку Мосіна — тую зброю, з якой чырвонаармейцы ды партызаны часцяком хадзілі ў атаку на ворага... Таксама ў гэты ж дзень у музеі запланавана сустрэча з мясцовымі пагранічнікамі, а на вучэнцы мясцовай школы мастацтваў дадуць канцэрт...

Усе гэтыя мерапрыемствы, як лічыць Рыма Стаднікава, абавязкова прывягнуць увагу жыхароў мястэчка да музейнай установы, падвысяць яе прэстыж і статус. Да таго ж, удзел у "Ночы музеяў" дасць магчымасць музейшчыкам прадэманстраванне ўсім багацце сваіх калекцый і далучыцца да міжна-

роднай музейнай супольнасці... А ў тым, што на гэтую акцыю прыходзяць не так шмат людзей, як хацелася, на думку дырэктара, значнай праблемай няма: усе вялікія справы, як вядома, калісьці пачыналіся з малых. І з гэтай заўвагай кіраўніка ўстановы цяжка не пагадзіцца... Такім меркаваннем кіруюцца і ў Пастаўскім краязнаўчым музеі Віцебшчыны, дзе ноч музеяў вырашылі ператварыць... у дзень.

■ І ўсё ж нават пасля абмеркавання тэмы ў мяне засталася пытанне да супрацоўнікаў музейных устаноў: а ці спрыяе акцыя "Ноч музеяў" папулярнасці нашых скарбніц у астатнія 364 дні года і ці ўплывае на імідж музеяў як грамадска-значнай прасторы наогул? Падзяліцеся меркаваннямі!

Як распавяла "К" выконваючая абавязкі дырэктара музея Дзіна Вялічка, у суботу днём музейныя супрацоўнікі запрасяць усіх ахвотных на экскурсію па старажытным цэнтры Пастаў, а тым, каго шпачыр па гарадскіх вулках не зацікавіць, яны прапануюць завітаць на выстаўку "Таямніцы палаца Тызенгаўзаў". Да таго ж, вечарам у музеі адбудзецца сустрэча з мясцовымі калекцыянерамі, якія ў свой час паспрыялі адкрыццю ў установе пастаяннай экспазіцыі, звязанай з Першай сусветнай вайной... На

больш буйных акцыяў музейшчыкі сёлета не адважыліся: па словах Дзіяны Вялічкі, у музеі вельмі мала супрацоўнікаў, і адпаведна, — магчымасцей зрабіць што-небудзь значнае...

Але, як лічыць візаві, акцыя "Ноч музеяў" патрэбна, асабліва для школынікаў, а таксама для больш сталых жыхароў мястэчка — у тым ліку, і для пенсіянераў, — якія ў звычайныя дні абмінаюць музейную ўстанову, лічачы, што там няма нічога цікавага ці не жадаючы аддаць за агляд экспазіцыі грошы на квіток... Вось таму і вырашылі музейшчыкі перанесці мерапрыемствы на дзённыя гадзіны, каб у гэтую суботу ў іх паўдзельнічала як мага больш людзей...

Акцыю — раз у квартал?

Што ж, усе гэтыя меркаванні і думкі — слушныя і вартыя ўвагі. Іншая справа, каб за гэтымі скарбамі пра недахоп грошай ці штату, якія мне давалося чуць пад час гутарак з прадстаўнікамі рэгіянальных устаноў, не стаяла банальнае нежаданне музейных супрацоўнікаў рабіць нешта цікавае ці прыдумач новае... Бо, што ні кажы, а для "Ночы музеяў" варта менавіта прыдумляць, зацікаўліваць, уражваць... Пры іншым раскладзе на поспех гэтай акцыі ў межах раёна і разлічваць не варта...

Менавіта пра гэта казала мне ў размове і дырэктар Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка Тамара Джумантаева. Па яе словах, падобныя акцыі прымушаюць музейшчыкаў варушыцца, ствараць цікавыя мерапрыемствы і нават запрашаць ці наймаць для гэтага рэжысёраў

Заканчэнне гутаркі чытайце на старонцы 12.

Газета	ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСГУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)
Заснавальнік	Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусі.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637,	выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусі.
Галоўны рэдактар	Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ.
Адказны сакратар	Вольга НАВІЦКАЯ; рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАПІН, Ілья СВІРЫН; аглядалнікі рэдакцыі: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльныя карэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕЎСкі, Алег КІЛІМАЎ, Аліна САЎЧАНКА; мастацкі рэдактар — Наталія ОВАД.
Сайт:	www.kimpress.by
E-mail:	kultura@tut.by
Адрас рэдакцыі:	220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рупкілі не рэдакцыя і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. "Культура", 2015. Наклад 5 719. Індэксы: 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 15.05.2015 у 16.30. Замова 1971. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.	

Менавіта тут цяпер знаходзіцца абеліск у гонар загінулых салдат. Разламаная стэла, ветэран у пілотцы, які ледзь стрымлівае слёзы, стыхійны мітынг вяскоўцаў, якія патрабуюць абараніць памяць... І відэашэраг, і фармулёўкі цэлілі проста "ў яблычак". Урэшце, кантрольны "стрэл у галаву" — аўтарка сюжэта дапускае, што абеліск знесці, каб вызваліць тэрыторыю для прыватнай забудовы.

Далей, як водзіцца ў тутакай медыяпрасторы, — пайшло-паехала... Рэаітарны з адной брэсцкай

І сапраўды, абкам знаходзіўся не тое, каб непасрэдна "тут", а ў навакольных лясах — ва ўрочышчы Хаваншчына цяперашняга Івацвіцкага раёна. Дзякуючы гэтай акалічнасці, роля "рукаводзячай і напавядаючай" (дарэчы, у дадзеным выпадку і сапраўды значная) была ўвекавечаная неаднаразова — і ў самім урошчышчы, і ў Спораве, і ў суседніх вёсках...

— Напярэдадні 20-годдзя Прамогі было вырашана ўшанаваць дзейнасць гэтага абкаму,

Я вось таксама з гэтай нагоды не праспяваю. Прыбралі — і прыбралі, замянілі — і замянілі...

"Хутка свята 9 Мая — а кветкі неслі няма куды" — абураецца журналістка тэлеканала. Дзіўная выснова. Пабыўшы ў вёсцы, вельмі цяжка не заўважыць сапраўдную брацкую магілу з вялікім і свежапафарбавым помнікам. Мемарыял з савецкай сімволікай апынуўся на падворку нядаўна збудаванай царквы, але ў дадзеным выпадку такое суседства ніяк не шкодзіць успрыняццю — наадварот, нібы прымірае пакаленні... Напярэдадні юбілею давялося заспець шкаляроў, што шчыравалі над клумбамі разам са сваёй настаўніцай.

Карацей, тут з памяццю, відавочна, усё ў парадку — стараннямі спораўцаў! Тое самае можна сказаць і пра вядомы мемарыял "Здзітаўская абарона", які таксама ў сферы кампетэнцыі тутэйшага сельвыканкама.

Адпаведна, калі ягоны старшыня Аляксандр Мартысевіч пачаў запэўніваць мяне ў тым, што справа ўшанавання памяці ніколі не застаецца па-за ўвагай уладаў "на месцы", я не знайшоў падстаў у гэтым усумніцца. Урэшце, ён прывёў і такі аргумент: не так даўно ўдалося выявіць яшчэ некалькі прозвішчаў спораўцаў, што загінулі ў той вайне, і яны з дапамогай адмысловай стужкі былі "дадзеныя" да пераліку пахаваных у брацкай магіле. І гэты прыклад, дарэчы, варты пераймання...

Зразумела, абвінавачванні ў вандалізме — ды яшчэ і на ўсю краіну — былі старшыні сельвыканкаму як нож па горле...

Заканчэнне артыкула — на старонцы 4.

Тых хлопцаў... таксама

газеты паведамлілі літаральна наступнае: "Для многіх гэты абеліск, устаноўлены ў гонар загінулых у гады Вялікай Айчыннай вайны салдат, быў больш, чым проста памяць пра вайну. Ён увасабляў мужнасць і гераізм савецкіх воінаў".

Месца подзвігу альбо памятны знак?

У тэлесюжэце знесены абеліск называюць "сімвалам гераічнага подзвігу" і "помнікам абаронцам Айчыны". Але калі верыць дакументам і фотафіксацыі, насамрэч гэты тыповы ўзор савецкай манументалістыкі ўтрымліваў мемарыяльную дошку з наступным зместам: "Тут, у раёне в. Споравы, з вясны 1943 г. па ліпень 1944 г. базіраваўся Брэсцкі падпольны абкам КПБ(б). Сакратар — С.І. Сікорскі". І ні слова пра загінулых салдат... Ды і каардынаты, як бачым, пададзены даволі ўмоўна.

усталяваўшы ў яго гонар мемарыяльную дошку ў тагачасным цэнтры вёскі, — распавядае старшыня Споравускай ветэранскай арганізацыі Іван Чайчыц. — Але, пэўна, ніхто з жыхароў не пагадзіўся, каб шылда была прышрубаваная да сцяны яго дома, таму для яе і стварылі гэтую невялічкую тумбу.

За паўстагоддзя той памятны знак паспеў добра адрунуць, ды і само ягонае размяшчэнне падавала мясцовым уладам не самым удалым — тут і скрыжаванне, і не надта прывабны антураж у выглядзе старога плота... І вось, сёлета было прынята рашэнне дэмантаваць абеліск, зрабіць новую памятную шылду з такім самым тэкстам і ўсталяваць яе ўжо ў цяперашнім цэнтры вёскі — акурат ля ўваходу ў Цэнтр культуры і адпачынку. Што, уласна, без асаблівых ваганняў і зрабілі. Як падаецца, і без асаблівых эмоцый...

Міжнародная акцыя як паказальнік жыццяздольнасці і крэатыўу

ды пастаноўчыкаў... Натуральна, буйныя музеі ў гэтым плане знаходзяцца ў больш выйгрышной сітуацыі, але і ў раёнах музейшчыкі могуць і здольны здзіўляць мясцовых жыхароў сваім крэатывам...

У гэтай думцы, дарэчы, перакананы і Алег Рыжкоў. Ён, як вядома, калісьці ўзначальваў абласное ўпраўленне культуры Гомельскага аблвыканкама і не з чужых вуснаў ведае, наколькі важна раённым музейным установам пазіцыянаваць ды рэкламаваць сябе. А акцыя "Ноч музеяў" для гэткай рэкламы падыходзіць проста ідэальна.

— Тое, што ў гэтай міжнароднай акцыі абавязкова трэба ўдзельнічаць кожнай музейнай установе Беларусі, для мяне не выклікае сумнення, — адзначаў Алег Рыжкоў. — На Гомельшчыне, калі я ўзначальваў абласное ўпраўленне культуры, мы так і рабілі: прымуслі кожны музей прыняць удзел у "Ночы музеяў". Памятаю, што на гэтыя акцыі ў некаторых раёнах завіталі вельмі шмат людзей — бывала, што і большасць насельніцтва таго ці іншага горада! І гэта ўжо тады яскрава паказала, што людзям такія імпрэзы цікавыя, яны хочуць бачыць у музеях нешта незвычайнае ды нязвыклае, жадаюць на падобныя мерапрыемствы хадзіць... Таму, на мой погляд, сёння вярта гаварыць аб тым, каб акцыі, падобныя да "Ночы музеяў", ладзіліся ў музеях Беларусі не раз на год, а значна часцей. Дзеля таго, каб музеі нагадвалі пра сябе пастаянна, каб яны пастаянна былі на слыху... Бо гэта і рэклама, і прыток новых наведвальнікаў, і натуральна, грошы...

Што ж, з думкай прафесіянала не гэта не пагадзіцца... Бо што ні

кажы, а "Ноч музеяў" — акцыя паказальная, і выдатна дэманструе жыццяздольнасць таго ці іншага музея, а таксама адразу сведчыць, наколькі творчыя у ім супрацоўнікі, наколькі яны зацікаўлены ў развіцці сваіх ідэй і крэатыўных задумак... Бо калі музейшчыкі не могуць арганізаваць цікавае мерапрыемства хаця б раз на год, калі яны не могуць прыцягнуць увагу да сваёй акцыі праз інтэрнэт, газеты, радыё і тэлебачанне, дык ці варта пасля наракаць ім на недахоп фінансавання ці рэкламы, а таксама скардзіцца на няўвагу з боку раённых улад? Бо грошы, зразумела, заўсёды пойдучы толькі туды, дзе з іх ёсць ці плануецца аддача. Іншай умовы для фінансавання быць проста не можа. І не так ужо і важна, дзяржаўныя гэтыя грошы ці з прыватных фондаў: безаблічны музей, нецікавы і "нежывы", іх ніколі не атрымае...

У Берліне — і два разы!

Напрыканцы варта сказаць пра тое, што сёлета "Ноч музеяў" будзе ладзіцца з 13 па 16 мая ажно ў 42 краінах свету. Нагадаю, што ўпершыню "музейная ноч" была зладжана ў Берліне ў 1997 годзе,

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

Фотасюжэт нумара

Мінскі тыдзень дызайну

Да 10 мая ў сталіцы на некалькіх пляцоўках праходзіў Мінскі тыдзень дызайну. Прычым яго экспазіцыя паспяхова выйшла за прастору Футбольнага манежа, што прымаў найбуйнейшую экспазіцыю форуму, і размясцілася ў шэрагу гарадскіх лакацый. Напрыклад, у Траецкім прадмесці.

Фота прадастаўлены аркамітэтам Мінскага тыдня дызайну

а сваю сучасную назву яна атрымала ў 2005 годзе, калі Францыя прапанавала зрабіць музейна-выставачную акцыю "Ноч музеяў" міжнароднай.

Дарэчы, "Доўгая Ноч музеяў" ладзіцца ў Берліне двойчы на год: у канцы студзеня і жніўня. Так што ў нямецкай сталіцы ўжо даўно ажыццявілі тое, пра што марачы некаторыя айчыныя музейшчыкі, і адкрываюць дзверы для сваіх наведвальнікаў не адзін раз на год... Каля сотні галерэй, выставачных залаў і культурных цэнтраў сталіцы Германіі працуюць у гэтыя дні да другой гадзіны ночы, арганізуюць дадатковыя выстаўкі, майстар-класы, канцэрты класічнай і джазавай музыкі, а оперныя тэатры транслююць спектаклі на велізарных экранах проста на вуліцы... Напрыканцы свята на Музейным востраве ладзяць светлавое шоу і маляўнічы феерверк. Вопыт, на мой погляд, варты пераймання як у Мінску, так і ў абласных цэнтрах Беларусі...

І ўсё ж нават пасля абмеркавання тэмы ў мяне засталася пытанне да супрацоўнікаў музейных устаноў: а ці спрыяе акцыя "Ноч музеяў" папулярнасці нашых скарбніц у астатнія 364 дні года і ці ўплывае на імідж музеяў як грамадска-значнай прасторы наогул? Падзяліцеся меркаваннямі!

K

Дзяжурны па нумары

Што можа зрабіць танец?

Нядаўна ў Мінску сусветна вядомы ірландскі танцавальны ансамбль Майкла Раяна Флэтлі дэманстраваў славуае шоу "Lord of the Dance" ("Бог танца"). Мне давлялася прысутнічаць на гэтай імпрэзе. Першае, на што я звярнуў увагу, гэта тое, што, нягледзячы на ​​немаля кошт білетаў, вялікая зала Палаца Рэспублікі была запоўненая. Прычым, збольшага не элітарнай публікай, а, так бы мовіць, дэмакратычным кантынгентам — людзьмі, для якіх гэты "культмаход" можа ўтварыць сур'ёзны прагал у сямейным бюджэце. Шмат было моладзі. Але літаральна з першых хвілін сцэнічнай дзеі, стала зразумела, што відовішча вартэе грошай, заплочаных за білет.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Пераказваць танцы — марная справа. Гэта трэба бачыць сваімі вачыма! Віртуознае майстэрства салістаў, фантастычная сінхроннасць кардэбалету, захопляльны анімацыйны фон, які, аднак, не адцягвае ўвагі ад таго, што адбываецца на сцэне, гармонія музыкі і руху. Усе гэтыя візуальныя і акустычныя чыннікі ідэальна кладуцца на немудрагелісты, зразумелы нават дзіцяці, сюжэт вечнай тэмы супрацьстаяння добра і зла. Відовішча бярэ гледача ў палон з першага імгнення і не адпускае нават пасля таго, як закрываецца сцэнічная заслона. Я пераказваю ўласнае ўражанне, але такіх, як я, была поўная зала. Потым я паглядзеў у Сеціве відэа выступленняў ансамбля на розных сцэнах свету і ўпэўніўся: рэакцыя публікі на "Lord of the Dance" паўсюль аднолькавая. Суайчыннікі — не выключэнне.

Потым, калі сцішыліся эмоцыі, я паспрабаваў, як той пушкінскі Сальеры, антыпод Моцарта, "поверить алгеброй гармонию" і з рацыянальнага гледзішча высветліць, чым жа канкрэтна мяне ўразілі ірландскія танцоры. Можна сказаць, што Майкл Флэтлі паспяхова працуе ў рэчышчы сусветнай тэндэнцыі ператварэння народнай харэаграфіі ў эстрадную. Але гэта робяць усе і паўсюль, а вось такога ашамляльнага поспеху дасягнуў толькі Флэтлі. Прычым, адзначу, што ягоны тэатр танца не эксплуатае зратычнасць, без якой эстрадны танец, бадай, і ўявіць немагчыма — прынамсі, не робіць гэта наўпрост. Распаўсюджанае меркаванне, нібыта Флэтлі спалучыў ірландскі народны танец з харэаграфіяй фламенка і лаціна, падаюцца мне неабгрунтаванымі. Усе ж такі на сцэне паўстае не Іспанія ці Аргенціна, але Зялёны Эрын — старажытная зямля кельтаў. Пра танга — сутнасна індывідуальны танец агрэсіўнай жарсці, — гавораць, што ён "можа разбурыць сям'ю", а ірландскі танец мае ў аснове (Флэтлі гэта даводзіць) псіхалогію калектыву. Як, дарэчы, і нацыянальная харэаграфія беларусаў.

Ды і харэаграфія Флэтлі, калі ўгледзецца, даволі простая: стэп — "чачотка", дэведзеная да звону, — і рэжысура... вайсковага плац-канцэрта, калі салдаты ганаровай варты паслядоўна выконваюць адзін і той жа рух, ствараючы ілюзію хвалі. Але трэба ледзь не геніем быць, каб спалучыць зыходна простыя фрагменты такім чынам, каб атрымалася хвалюючая карціна. Майкл Флэтлі, апантаным танцам ірландзец, народжаны ў Злучаных Штатах, і ёсць такой асобай.

Калі шукаць аналогіі, дык Майкл Флэтлі зрабіў з ірландскім танцам, да яго ў свеце нікому акрамя саміх ірландцаў не надта і патрэбным, тое ж, што Уладзімір Мулявін з беларускай песняй: адкрыў лакальную культурную з'яву вялікаму свету. Кажуць, у нацыянальным характары беларусаў і ірландцаў шмат агульнага, а агульнасць тая склалася ў выніку падабенства гістарычных варункаў, у якіх фарміраваліся абедзве нацыі. Так што і досвед ірландцы, якая праз Майкла Флэтлі зрабіла сваю традыцыйную культуру прадметам экспарту такім жа знакамідым, як тамтэйшых моцных напой, нам таксама прыдасца. Калі, зразумела, будзе на тое воля. Божая і наша...

(Заканчэнне.

Пачатак на старонках 2 — 3.)

Забытая... шылда

У гэтай сітуацыі ў мяне засталася толькі адно пытанне: чаму ж тады пратэставалі мясцовыя жыхары? "Зрэжысіраваць" спантанна мійтынг тэлевізійшчыкі наўрад ці б здолелі, і я пайшоў шукаць адказ па вуліцах Спорава.

— Безумоўна, тут ёсць і мая віна, — гэта першыя словы, якія я пачуў ад Аляксандра Мартысевіча. — Мне трэба было надаць больш увагі тлумачэнню нашых захадаў жахарам вёскі. Не проста ў раёнцы змясціць інфармацыю, але літаральна з кожным сустрэцца, абмеркаваць... Аднак пра тое я не падумаў. Адсюль і непаразуменні.

Адной з прычын канфлікта старшыня бачыць таксама і даўня непаразуменні, што ўзніклі паміж мясцовымі жыхарамі і прадпрымальнікам, які ўзяў у арэнду частку возера. Зразумела ж, жыхары вёскі ўспрынялі ў штыкі ягоныя пасягальніцтвы на свае "справдечныя правы" ў плане рыбалкі.

— Тэхніка была занятая на палях, і я папрасіў арандатара дапамагчы з дэмантажам стэлы, — кажа старшыня сельвыканкама. — Як цяпер разумею, гэта таксама — мая памылка...

■ І вось такі парадокс: змест той шылды (а яе спораўцы, можна меркаваць, бачылі літаральна штодня) ніхто з маіх суразмоўцаў сярод "паспалітых жыхароў" не здолеў згадаць больш-менш дакладна. Але падзеі, якія здарыліся ў той час, калі глухі спораўскі край быў суцэльнай партызанскай зонай, зафіксаваны ў памяці вяскоўцаў і сапраўды навечна.

Але, усё ж, справа не толькі ў гэтым. Праблемы тут значна глыбейшыя.

Як выявілася, тое месца, дзе быў усталяваны абеліск, — гэта, усё ж, не проста месца, адвольна выбранае паўстагоддзя таму нейкім даўно забытым дробным чыноўнікам. Месца — знакавае. Яшчэ ў часы вайны там і сапраўды былі пахаваныя трое партызанскіх разведчыкаў. Прычым менавіта тутэйшыя хлопцы...

І вось такі парадокс: змест той шылды (а яе спораўцы, можна меркаваць, бачылі літаральна штодня) ніхто з маіх суразмоўцаў сярод "паспалітых жыхароў" не здолеў згадаць больш-менш дакладна. Але падзеі, якія здарыліся ў той час, калі глухі спораўскі край быў суцэльнай партызанскай зонай, зафіксаваны ў памяці вяскоўцаў і сапраўды навечна.

— Гэта пры мне было — здаецца, у сорок другім... Мы не бачылі, але толькі чулі выбухі з боку пераправы ў Здзітаве, — распавядае сведка падзей Сяргей Шындзіч, які быў мабілізаваны ўжо па вызваленні Беларусі і здолеў убачыць на ўласныя вочы бункер Гітлера. — Як выявілася, аднаго хлопца — Жэню Макарэвіча з Хомска — цяжка параніла, і ён памёр праз нейкі час у атрадзе. А траіх — адразу... Мы іх прывезлі сюды, самі зрабілі труны і тут пахавалі — у цэнтры нашай амаль знічожанай вёскі.

Вёску, дарэчы, бамбілі! Вёску! У глыбокім тыле! Не могу-

Рэпарцёрскі марафон

Скрыжаванне, дзе нядаўна быў паміты знак.

Падвоенныя пласты памяці ў Спораве на Бярозаўшчыне

Не забыць пра тых хлопцаў...

І пра абкам таксама

На брацкай магіле ў Спораве.

чы адужаць партызанскі рух, немцы былі змушаны адцягваць з фронту звышкаштоўныя авіязлучэнні. Вось такі штрых у гісторыі Спорава — у дадатак да ўсім вядомых полькі і гумару...

У грунтоўным банку даных воінскіх пахаванняў, які стварыла адмысловае ўпраўленне Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь, гэтае месца не значыцца. Што і нядзіўна: як распавёў Іван Чайчыч, ужо па вайне парэшткі разведчыкаў былі эксгумаваны і перанесены ў агульную брацкую магілу. Неўзабаве і цэнтр вёскі змясціўся з таго скрыжавання. Але ва ўяўленні жыхароў тое месца усё адно мела асаблівае значэнне.

— Памятаю гэты помнік яшчэ са школьных часоў, — распавядае дырэктар Спораўскага цэнтру культуры і адпачынку Ніна Пашкевіч. — У Дзень Перамогі святочнае шэсце заўсёды там спынялася для ўскладання кветак, выстаўлялі і ганаровы каравул... Я і сама ў ім стаяла, калі была піянеркай. Прызнаюся, мы не надта і ўчыталіся ў тую шылду на помніку, але месца для нас усё адно было знакавым.

Спусцелае скрыжаванне

І тут нічога дзіўнага няма. Паводле ўспамінаў жыхароў, з гэтым скрыжаваннем звязаны

многія падзеі жыцця вёскі — ад вячорак з той самай полькай да партызанскіх маёвак. І вось... сёння яно выглядае пуставатым. Той лапак, на якім стаяў памяты знак, знаходзіцца па-за прыватным паркам, і нічога яму не пагражае, але...

Патрабаванне вярнуць месца памяці прагучала ў тэлесяжэце, гучыць яно і сёння з вуснаў вяскоўцаў. Аляксандр Мартысевіч — прынцыпова за. Паводле яго слоў, нават старую стэлу было вырашана захаваць, і цяпер яна ўжо не на звалцы. Але ўсталёўваць тую тумбу назад ён лічыць немэтазгодным: а раптам паваліцца пад колы якой машыны? Замест гэтага, узнікла ідэя зрабіць новы мемарыяльны знак, гранітны, сучасны і прыгожы. Праект мне ўжо прадэманстравалі, але для яго ўвасаблення не стае трыццаці мільёнаў рублёў, а ўзяць іх няма адкуль...

Сумняюся, што ў дадзеным выпадку я маю права даваць парады, але... Як па мне, на тым скрыжаванні вельмі дарэчна выглядаў бы звычайны крыж, як тое і было заведзена ў нашых вёсках за стагоддзі да з'яўлення абкамаў. А побач — інфармацыйны шчыт, дзе было б напісана і пра вячоркі з полькай, і пра знішчаную нямецкімі бомбамі царкву, і пра хлопцаў-разведчыкаў, і пра Сяргея Шындзіча... Ну, і пра абкам таксама.

ф о т а ф а к т

Калі ў музей патрапіць ноччу...

Напярэдадні Ночы музеяў "К" вырашыла даведацца, як жа выглядае музей уначы насамрэч, а не пад час адпаведнай міжнароднай акцыі. З гэтай мэтай надвячоркам завіталі ў экспазіцыю Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы і пабачылі там багата яркіх элементаў. Дарэчы, паспрабуйце знайсці галаграфічную выяву паэта на здымках.

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Да Дзён культуры і...

меркаванне

Васіль ЧЭРНИК,
намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь

ажыя з "Лебядзінага возера" і па-да-дз "Дон Кіхота".

Выбар сусветнага класічнага рэпертуару быў абумоўлены якраз пажаданнем гаспадароў. Выступы, якія сабралі аншлагі, праходзілі ў канцэртных залах "Beijing Concert Hall" (у дзень адкрыцця падзеі) і аднаго з універсітэтаў кітайскай сталіцы. У рамках Дзён адкрылася выстаўка графікі "Пэндзаль Дружбы" мастачкі Марыны Эльяшэвіч, якая складаецца з дзвюх серый: "Прывітанне пазіі Якуба Коласа" і "Жаночыя партреты "Срэбнае стагоддзе" (24 работы, выкананыя ў тэхніцы традыцыйнага кітайскага жывалісу тушшу па шоўку, паперы го-хуа. У гэтыя ж дні пачаліся і камерцыйныя выступленні Дзяржаўнага ансамбля танца Беларусі, адкрылася выстаўка Нацыянальнага гістарычнага музея, прывітанне Іосіфу Гашкевічу. Ёсць дамоўленасць, што да 70-годдзя рэспубліцы Квантунскай арміі, якое будзе адзначацца ў Кітаі ў верасні, музей арганізуе яшчэ адну выстаў-

ку — плаката, прывітанне і гэтай падзеі, і 70-годдзю Перамогі ў Другой сусветнай вайне.

Пакуль вызначаюцца дакладныя даты ў кастрычніку для правядзення Дзён культуры Кітая ў Беларусі. Пакуль дакладна вядома, што да нас прыедзе Пекінскі народны мастацкі тэатр, які хацеў бы паказаць свае пастаюкі не толькі ў Мінску. У тым жа тэрміны ў сталіцы пройдзе першае пасяджэнне камісіі па культуры Беларусі-кітайскага міжуродавага камітэта па супрацоўніцтве.

А са стварэннем культурных цэнтраў Беларусі ў Кітаі і Кітая ў Беларусі супрацоўніцтва краін у адпаведнай галіне стане яшчэ больш плённым і дынамічным. Так, кітайцы жадаюць, каб да іх прывозілі больш выставак, часцей прыежджалі народныя калектывы, майстры народнай творчасці. Ёсць "паіменныя замовы" на ансамблі "Харошкі" і "Белыя росы", на маштабныя гастролі Вялікага тэатра. Мараць у Паднябеснай убачыць і нашу цыркавую

праграму. Але складанасць заключаецца ў тым, што мінскі і гомельскі цырки не маюць сталых труп. Праяўляюць нашы партнёры цікавасць да ляльчанага тэатра. Абмяркоўвалі і правядзенне Дзён беларускага кіно. Дамовіліся, што мы прадставім спіс карцін, а тыя стужкі, якія будуць адабраны, забяспечаць субцітрамі. Магчыма, названая падзея зладзіцца налета. У будучыні і ў Беларусі плануецца Дні кітайскага кіно.

Акрамя таго, у 2016-м у КНР мяркуецца правесці форум нематэрыяльнай культурнай спадчыны краін ШАС. Беларусь не ўваходзіць у гэтую арганізацыю, але з'яўляецца яе партнёрам па дыялогу і ўжо атрымала афіцыйнае запрашэнне прыняць удзел у гэтым фестывалі.

А ў найбліжэйшых планах Міністэрства культуры правядзенне ў Беларусі дзён культуры Лаоса, Малдовы, Таджыкістана... Культурны ж узаемаабмен паміж намі і, да прыкладу, Літвой і Польшчай ажыццяўляецца ўжо доўгі час і не абмяжоўваецца нейкімі датамі: мерапрыемствы праходзяць цягам года. З найбліжэйшых адзначу Свята беларускай культуры, якое 30 — 31 мая пройдзе ў Польшчы. Беларускі бок там прадставіць ансамбль "Бяседа", а таксама адзін з калектываў Гродна.

Занатаваў Алег КЛІМАЎ

Проста ў паралель?

ТЭКСТ

Уладзімір ПАРФЯНОК,
фатограф, супрацоўнік Цэнтра сучасных мастацтваў

З нагоды выставачнага праекта-дакумента "Мінск. Нонканфармізм 1980-х", што завяршыўся днямі ў Галерэі сучаснага мастацтва "У", хацеў бы выказаць некаторыя думкі.

Напэўна, гісторыю беларускага фатаграфічнага нон-канфармізму трэба весці ад вялікай і рэзананснай выстаўкі "Пачатак" у Доме кіно (сённяшнім Чырвоным касцёле) у 1988 годзе, калі яе ледзь не закрылі. А частка работ была забаронена да паказу кімсьці з аддзела прапаганды ЦК КПБ. Выстаўка аб'яднання "Правінцыя" і маладых фатографу, якія далучыліся да яго, праходзіла на другім паверсе будынка таго ж Дома кіно. На першым — экспазіцыя "Беларускага клімату", што ўражвала не менш: з бітымі лямпачкамі, пажоўклым лісцем, раскіданымі кавалачкамі дэфіцытнага тады цукру. І фотаздымкамі, зразумела. Дзесьці ў архівах у мяне павінны быць некалькі кадраў з "кліматывага" паказу, трэба іх адшукаць... Па значэнні гэтыя выстаўкі для сучаснага беларускага мастацтва былі ні на ёту не меншыя, чым рэзанансныя паказы Русавы і братоў Кашкурэвічаў у тым жа годзе на тым жа месцы!

Прыгадваю яшчэ адну важную выстаўку "Правінцыя" на набярэжнай Свіслачы за ВДНГ пад час Свята горада, калі мастакі "выперлі" фатографу ў Купалаўскага парку: не дазволілі нам выстаўляцца. Адзін здымак Аляксандра Углыніцы трапіў на выстаўку аб нонканфармізме 1980-х, але гэта ўсяго толькі мой партрэт на фоне плаката з надпісам "Правінцыя". Пагадзіцеся, ён мала што паведамляе пра саму падзею.

Вось яшчэ: прыгадваю скандальны выставачны праект "Беларускага клімату" ў Палацы культуры прафсаюзаў "Канец лета ў Месапатаміі" (дзесьці ў нетрах архіва зноў жа павінны захавацца негатывы). Ён таксама застаўся за бортам у арганізатару выстаўкі ў Галерэі "У". Як і шматлікія важныя персаны з нефармальнага фатаграфічнага асяроддзя... Калі напружыцца, то можна назваць і іншыя, не менш важныя, падзеі з жыцця нефармалаў і нонканфармістаў Мінска тых часоў (дарэчы, гэтым словам — нонканфармізм — тады ніхто не карыстаўся). Зноў жа — нестыкоўкі з відэа ў спадарожных мерапрыемствах: здымкі ж родам з 1990-х, а праект прывітанне 1980-м...

З-за гэтых прабелаў праект выглядае абрывачным, нелагічным, без выбудаваных узаемазвязей і заканамернасцей. Які сэнс у паказе сырога праекта? Падварстаць яго да нямецкага праекта аб нонканфармізме ў Германіі "Вялікія ды-Летанты"? Факт старынг-праекта ў "У" з нямецкім ў Цэнтры сучасных мастацтваў (з яго прадуманасцю, дакладнай структурай, высокай тэхналагічнасцю экспазіцыі) ператварае нашу выстаўку ў набор малазвязаных малюнкаў з выпадковага архіва... На жаль, гэта відавочна...

Шмат хто кажа пра гэта ў кулуарах, але ніхто пры гэтым публічна аб промахах праекта не выказваецца. Па добрай беларускай традыцыі... Можна, час пачаць і пра недахопы казаць шчыра ды ў голас?!

У рамках мерапрыемстваў акцыі "Брэст — культурная сталіца Беларусі-2015" Цэнтральная гарадская бібліятэка імя Аляксандра Пушкіна сумесна з "Радые Брэст" арганізавала творчы праект "Паэтычны тралейбус. Рыфмы Перамогі". Вынік аказаўся даволі нечаканым.

Планавалася, што з 30 красавіка па 9 мая для брэстчан і гасцей горада ў тралейбусе, які штодня курсіруе па розных маршрутах абласнога цэнтра, будуць гучаць аўдыёзапісы лепшых вершаў пра вайну на беларускай і рускай мовах у выкананні вядомых людзей горада: кіраўнікоў і ганаровых грамадзян, лекараў і ваеннаслужачых, пісьменнікаў і спартсменаў... Запланаванае здзейснілася. Але па шматлікіх просьбах работа "паэтычнага" тралейбуса працягнута да канца мая. Нягледзячы на тое, што тралейбусны парк губляе грошы: раней замест вершаў гучала камерцыйная рэклама. Духоўнае

Добрых аркестраў многа не бывае. А ў тым, што калектывы, а тым больш новыя, павінны быць толькі такімі, няма сумневу. Бо інакш — які сэнс іх ствараць? На жаль, у абласных гарадах пакуль надта многа праблем. Скончыўшы як дырыжор Санкт-Пецярбургскую кансерваторыю, я вярнуўся на радзіму, паехаў у Віцебск. І... не змог знайсці ніводнага кантрабасіста, здольнага "пацягнуць" высокую класіку. Мне нават прапаноўвалі: маўляў, вазьміце бас-гітару! Таму паўтарыў спробу ў сталіцы — стварыў аркестр "Метамарфоза".

У той жа Германіі — каля 150 прафесійных аркестраў. А колькі яшчэ аматарскіх! І кожнаму хапае свайго месца "пад сонцам", слухачкай увагі. Да таго ж, спрацоўвае і здарова канкурэнцыя, кожны калектыву ці спецыялізуецца на нейкім стылі, ці шукае іншыя "фішкі".

Асабліва сасць нашага аркестра найперш у тым, што ён маладзёжны. І працуе пакуль адно на энтузі-

У Культурнай сталіцы

меркаванне

Святлана ГАРАДЗЕЦКАЯ,
загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Брэсцкай цэнтральнай гарадской бібліятэкі

ў дадзеным выпадку пераважыла матэрыяльнае.

Нагадаю, што гэтую акцыю ў стадыі яе падрыхтоўкі горада падтрымалі старшыня Брэсцкага гарвыканкама Аляксандр Рагачук, дырэктар Мемарыяльнага комплексу "Брэсцкая крэпасць-герой" Рыгор Бысок і многія іншыя аўтарытэтыныя асобы... А кіраўнік адміністрацыі Ленінскага раёна Брэста Дзмітрый Гарадзецкі даў старт "паэтычнаму" маршруту і прачытаў верш Петруся Броўкі "Крэпасць над Бугам". Дарэчы, запісы вершаў будуць захоўвацца на дысках у бібліятэках горада.

Мы, напэўна, адзіная Культурная сталіца ў Беларусі, якая мае свой сайт. За інфармацыйны яго складнік адказвае якраз наша Цэнтральная га-

радская бібліятэка. Наш супрацоўнік Алег Голас штодня абнаўляе інфармацыйную старонку. Тут ёсць усё, што мае дачыненне да культурных падзей Брэста. Тэксты, фотаздымкі, відэазапісы дакладна перадаюць магутны творчы настрой, у якім жыўць цяпер брэстчане і госці горада.

На сайце, заўважце, прысутнічае міні-блог мэра. Аляксандр Сцяпанавіч выказвае тут свае ўражанні ад культурных падзей абласнога цэнтра. Ёсць і зваротная сувязь. Станоўчыя каментарыяў вельмі шмат.

У нашай установы сёлета надзвычай шмат праектаў. Зразумела, "сталічны" статус абавязвае. Ці не таму літаральна ўсе нашы паказы, у тым ліку і колькасць чытачоў, павялічыліся ў параўнанні з леташняй

статыстыкай недзе на 15%? Пытанне, натуральна, рытарычнае.

Дык вось, наконт праектаў. У бібліятэцы, да прыкладу, дзейнічае акцыя "Літаратурны дэбют". Мы здаём пляцоўку маладым празаікам і паэтам Брэстчыны (і не толькі). Нават з Украіны літаратары-пачаткоўцы прыежджаюць. Другі праект — "За старонкамі дапаможніка, або Жывая класіка". Запрашаем сучасных беларускіх пісьменнікаў, творы якіх увайшлі ў школьную праграму. Першай прыехала і выступіла Людміла Рублеўская.

Арганізаваўся і новы маладзёжны рух пад назвай "Бульвар". Маладыя творцы самых розных кірункаў дзейнасці сустракаюцца ў нас, ладзяць дыскусіі, арганізоўваюць мастацкія выстаўкі, музычныя канцэрты. Усё — нязмушана і нефармальна, таму цікава і запамінальна. Надаўна, да прыкладу, у бібліятэчных сценах нават панк-рок гучаў. І гучаў даволі натуральна. І хто пасля гэтага скажа, што наша бібліятэка — толькі месца для кнігавыдачы?

Занатаваў Яўген РАГІН

Мэты-мары аркестра

меркаванне

Павел ЛЮБАМУДРАЎ,
дырыжор, арганізатар і мастацкі кіраўнік Маладзёжнага струннага аркестра "Метамарфоза"

язме: колькі атрымаем за выступленне, столькі і падзелім між сабой. Грошы не самамэта! Маладыя музыканты мараць іграць у калектыве аднадумцаў, імкнуцца выступаць, каб данесці сваё майстэрства да публікі. Большасць удзельнікаў — студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, і многіх на творчым рахунку бліскучыя перамогі на міжнародных конкурсах, багатая канцэртна-фестывальная практыка. На жаль, так здараецца, што з цягам часу агенчык натхнення згасае, бо не атрымлівае прытоку свежага творчага паветра. Дый побытавыя праблемы зацягваюць. Наш калектыву пакуль гэтага пазбаўлены. Не вісіць над намі і дамоклавы меч дзяржпланаў па колькасці праведзеных канцэртаў, таму над кожнай праграмай можам праца-

ваць даволі доўга — столькі, колькі спатрэбіцца. Дый самі праграмы можам фарміраваць арыентуючыся не на густы публікі, а на лепшыя сусветныя здабыткі, якія хацелася б данесці да слухачоў у нашай інтэрпрэтацыі.

Таму яшчэ адна адметнасць новага калектыву — разлік не на колькасць, а на якасць. Хаця, зразумела, планаў шмат. Увосень пройдзе канцэрт у Беларускай дзяржаўнай філармоніі, рыхтуюцца гастролі ў Гродна, Віцебск, Санкт-Пецярбург. А для прэзентацыі аркестра, што адбудзецца ў панядзелак, абралі Канцэртную залу "Верхні горад" — утульную, прыгожую, з надзвычай добразычлівай аўрай, якую ствараюць не толькі месцазнаходжанне пляцоўкі, яе архітэктура і інтэр'ер, але і найперш самі супрацоўнікі. У

праграме будуць і сапраўдныя хіты акадэмічнай музыкі — нахшталь "Маленькай начной серенады" Моцарта ці "Серенады" для струнных Чайкоўскага, і творы, у нас амаль не вядомыя, — тыя ж фрагменты з сюіты "Валтазараў пір" Сібеліуса. Дадася і Камерная сімфонія Шастаковіча, прывітанная памяці ахвяр вайны.

Я не заспеў жывым свайго дзеда — знакамітага беларускага графіка Паўла Канстанцінавіча Любамудрава, у гонар якога мяне таксама назвалі тым жа імем. Ён быў ветэранам вайны, перажыў кантузію, гангрэну нагі. Але маляваў і выкладаў у нашай Акадэміі мастацтваў да апошняга дня жыцця. Такія сваякі ёсць у кожнага, таму не трэба думаць, што моладзь цураецца тэмы вайны, не разумее яе наступстваў, бльітае рэальнасць з гульнямі. Вядома, мы іншыя, чым пакаленні папярэднікаў. Але той творчы запал, што намі рухае, калі мы хочам яшчэ больш наблізіць родны горад і краіну да лепшых еўрапейскіх традыцый, — ці ж гэта не працявы патрыятызм?..

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

19 мая на сцэну венскага стадыёна "Wiener Stadthalle" ў першым паўфінале Міжнароднага конкурсу песні "Еўрабачанне" пад 11-м нумарам выйдзе дуэт "Uzari & Maimuna", які прадстаўляе нашу краіну на гэтым юбілейным, 60-м па ліку, форуме. Не станем прагназаваць, ці ўдасца тандэму прабіцца ў фінал, а там і замахнуцца на прызавое месца. Хачу прапанаваць вам інтэрв'ю з паловай "салодкай парачкі", з тым, хто адказвае ў тандэме за голас — спеваком UZARI (ЮЗАРЫ), вядомым па-за сцэнай як Юрый НАЎРОЦКІ.

Алег КЛІМАЎ

Будучы заваёўнік аўстрыйскіх Альпаў нарадзіўся ў музычнай сям'і. Сярод іншага ў яго багажы — вучоба ў Рэспубліканскай гімназіі-каледжы пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі (клас дырыжыравання (акадэмічны хор)), кафедра эстрадна-джазавага вакалу і мюзікла Санкт-Пецярбургскага ўніверсітэта культуры, роля Кая ў мюзікле "Пяшчотная каралева" М'юзік-Хола ў горадзе на Няве, месца вакаліста ў пецярбургскім кавер-гурце "True Jazz Band", лаўрэатства на Міжнародным конкурсе маладых выканаўцаў папулярнай музыкі "Новая хваля" і шмат чаго іншага.

Інтэрв'ю з удзельнікам "Еўрабачання" з адным пытаннем пра "Еўрабачанне"

Цікава, што "Еўрабачанне" ўжо так ці інакш закранула артыста: у 2011 годзе ён быў бэк-вакалістам Настасі Віннікавай ў Дзюсельдорфе, у 2012 — 2013-м удзельнічаў у Нацыянальных адборачных турах да яго...

Праз пяць гадоў

— Якім вы бачыце сябе, як творчую асобу, гадоў праз пяць?

— Можна, прагучыць не сціпла, але я лічу, што мая творчасць нясе ў сабе пэўныя ідэі. Гэта не зусім поп-музыка ў яе стандартным уласабленні (маю на ўвазе і тэксты, і мелодыі, і аранжыроўкі). Я не з тых, хто дзеля дасягнення папулярнасці ў блізкай будучыні гатовы паступіцца ўласнымі прынцыпамі. Прыкладам таму — конкурс "Новая хваля", калі я настаяў на тым, што выканаю хіт сваёй краіны на беларускай мове, што было для мяне важна. Або песня, з якой мы едем на "Еўрабачанне". Можна было б скласці кампазіцыю пра ўсё адразу і ні пра што канкрэтна, але "Time" мае дакладны пасыл: яна прысвечана праблеме анкалагічных хворых.

А што будзе праз пяць гадоў... Давайце перавядзем нашу гутарку ў практычнае рэчышча. У бліжэйшых планах (акрамя "Еўрабачання") спачатку выданне дэбютнага альбома (ён павінен выйсці да канца гэтага года), канцэрты з акустычнай праграмай,

выступы з шоу-балетам, выпуск новага кліпа — спадзяюся, ён стане гэтым жа паспяховым, як і папярэдні.

— Адзін знакаміты айчыны артыст летась адмовіўся ад "жывога" інструментальнага канцэртнага састава, таму што ў наш час яго эканамічна не выгадна ўтрымліваць...

— Хтосьці хоча зарабіць больш і атрымлівае ад гэтага задавальненне, хтосьці — менш, але зробіць нешта большае, чым ступленне. А яшчэ і частку сродкаў выдаткуе на дабрачыннасць. І таксама атрымае ад гэтага задавальненне. Мы з камандай усё падлічылі: я ж развіваюся не толькі як сольны спявак, бо мне цікавая і роля кампазітара. Па шчырасці, я не прыхільнік таго, каб прыцягваць да працы на сцэне сесійных інструменталістаў,

застаецца сам-насам са сваім цемнем і ўжо не адрознівае, дзе ценя, а дзе ён сам.

Смеласць чарты бярэ

— Як вы сёння сябе адчуваеце ў беларускай артыстычнай тусоўцы?

— Ну... Не смеюся, але гэта — як вялікая сям'я. Ведаю, што існуюць самыя розныя меркаванні пра яе, але асабіста я адчуваю сябе там менавіта так. Мы сустракаемся на канцэртных пляцоўках, з кімсьці — па-за імі, з некім адносінны бліжэйшыя, даверлівыя, з іншымі яны вызначаюцца словамі "Добры дзень! Да пабачэння!". Усё досыць роўна, па-сяброўску і пазітыўна. І з мэтрамі, і з тымі, хто ў шоу-бізнесе не гэтак доўга.

— Расслаенне моцнае ў гэтай сям'і? На зорак і... астатніх?

Артыст: рабіць "накшталт" ці смела?

Фота з афіцыйнага сайта спевака uzarimusic.com

"арандаваных" пад выступ танцораў. Я — гулец каманды, якая дзейнічае на сталай аснове. Але той, які стаіць у ейным падмурку!

— **Значыць, асцярогі няма, што ў 2020 годзе, скажам, вы можаце аказацца адным з соцень клубных спевакоў без перспектывы на большае?**

— Не думаю, што з маім "джаз-рокавым" ладам жыцця апынуся ў гэтым асяродку. Такіх, як я, на фармат карпаратываў не клічуць. Аднак не выключаю для сябе нейкіх элітных, скажам, мерапрыемстваў, дзе гучыць больш характэрная, эксклюзіўная і смелая музыка. Вось у такім ракурсе я сябе бачу, чаму б і не? Да таго ж, мая творчасць можа прэтэндаваць на вялікую аўдыторыю.

— **Ну, добра, пяцігодка прайшла. Вы перыядычна "турыце" па краіне, выступаеце на эксклюзіўных вечарынках, часам даеце канцэрты ў замежжы, мільгаеце на тэлебачанні і ў радыёратацыях. Ці задаволіў бы вас такі стан спраў?**

— ...Не зусім... Усё, пра што вы казалі, — вельмі добры бонус, але мне мала проста зарабляць грошы. Галоўнае, каб артыста чулі, разумелі яго ідэалогію, але гэта вялікая рэдкасць у нашай прафесіі, калі ёсць адно і другое ў спалучэнні: матэрыяльнае і духоўнае, калі жадаеце. Вось сапраўдная мэта! Калі яна не дасягаецца... Гісторыя ведае няшмат выпадкаў, калі артыст аказваецца ў творчым і асобасным тупіку. І чалавек

— Як бы больш дакладна выказацца... На некаторых ёсць адбітак той публікі, для якой спявае выканаўца. Яна шмат у чым вызначае артыста: як ён паводзіць сябе на канцэрце і за кулісамі. Часцяком — па-рознаму. Але менавіта падобнае "раздваенне" надае "букету" разнастайную, але збалансаваную афарбоўку.

— **Прыяду меркаванні пра Юзары. Кажуць, што вы чалавек занадта амбіцыйны, мала схільны да кампрамісаў, які амаль не прызнае свае праколы, што з вамі нялёгка працаваць, што можаце "ўзбрыкнуць"...**

■ **"Такіх, як я, на фармат карпаратываў не клічуць. Аднак не выключаю для сябе нейкіх элітных, скажам, мерапрыемстваў, дзе гучыць больш характэрная, эксклюзіўная і смелая музыка".**

— "Узбрыкнуць" магу!.. Можна, ад таго, што дакладна ведаю, чаго хачу, ад таго, што залішне адказны чалавек, таму, напэўна, і завышаныя патрабаванні да сябе і да сваёй каманды. Завышаныя, але не невыканальныя. Напэўна, таму я і не працую з прадзюсарамі, паколькі выразна бачу розніцу паміж выканаўцам

і артыстам. А ім, хутэй, патрэбен той, хто будзе ўвасабляць іхнія ідэі. Гэта не мой выпадак. Я, мяркую, досыць разумны чалавек, не самадур, разумею, што кожны павінен займацца сваёй справай. Ад мяне, як ад артыста, павінен зыходзіць не толькі музычны складнік, але і пэўная ідэалогія. Кірунак і рытм у камандзе задаваць павінен артыст, бо ён стаіць на сцэне, а глядач, слухач павінен убачыць і пачуць праўду. Глядач адчувальны да фальшу і адразу распознае таго, хто не разумее, што робіць.

— **А што вам не падабаецца ў айчынным шоу-бізнесе?**

— Бракуе ў ім смеласці. Смеласці спрабаваць нешта новае. Прасцей за ўсё ўзяць чужы матэрыял, які ведаюць усе, і зрабіць нешта падобнае, нешта "накшталт". (Але сааўтарам "віны" ў такім выпадку выступае і пуб-

Паралелі: Літва

Дзесьці паміж

У межах Фестывалю сучаснага еўрапейскага кіно "Новы погляд на Стары свет", што да 17 мая доўжыцца ў сталічным кінатэатры "Перамога", ладзіцца выстаўка мастака Рамунаса Чапоніса (Літва) і фатографа Ядвігі Адамчык (Беларусь) "У дарозе".

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Выстаўка, якая "аб'ядноўвае думкі, эмоцыі, карціны і фотаздымкі", знітоўваючы ў адным выказванні Мінск і Вільнюс, — тое дзіўныя паралелі фатаграфіі ўражання і жывапіснай статыкі. Здаецца, тыя паралелі ніколі і не павінны былі перасекчыся. Тым не менш...

Што ж дзіўнага? Супрацьпаўсталенне фатаграфіі Ядвігі Адамчык, якая перадае няўстойлівае адчуванне дарогі, і грунтоўнага жывапісу Рамунаса Чапоніса, што пакідае ўра-

жанне пакутлівага ўнутранага пошуку, — гэта паралелі паветра і зямлі. Але ж ці можна заўважыць сувязь паміж мастакамі?

"Размытыя" краявіды, што бачыць умоўны падарожнік, рухаючыся з кропкі А ў кропку Б — тое візуальная мова праекта Ядвігі Адамчык. Гэта сузіранне жывапіснасці (ад слова "жывапіс") дарогі, калі краявід часам нагадвае напісаных мастаком творы — ад акварэльных замалёвак да рэалістычных твораў. Вядома, гэта і развагі наконт унутранага стану вандруючых — што ж адбываецца з намі ў дарозе? — так, прынамсі, пазначае аўтарка ў анатацыі да серыі. Фотаздымкі краявідаў у розныя поры года, час сутак — такім чынам фатограф перадае нам няпэўнены, няўстойлівы стан "у дарозе", які, тым не менш, прыводзіць да пэўных змен у самаадчуванні таго, хто вандруе. Але ці ўдалося развіць і паказаць тую ідэю аўтарцы, не захапіўшыся відавочнай маляўнічасцю навакольных пейзажаў, — тое пытанне.

Што да жывапісу Рамунаса Чапоніса, дык гэта выказванне іншага кшталту. Яго творы з'яўляюць пытанні быцця, падарожжа духу як пошуку ісціны. Дасылаючы да стрыманасці і

трываласці раманскага стылю, яго творы ў той жа час утрымліваюць значны запал экспрэсіі, уласцівы абстрактным экспрэсіяністам. Праца з колерам і фактурай, пластыкай фарбы, унутраная рытміка, стрыманая мінімалізмам... Карціны Рамунаса — развіццё жывапісу як графічнай формы. Назва "У дарозе" цалкам пасуе да яго твораў, але гэта вандроўка ў іншым напрамку — вертыкальным, а не гарызантальным. Яшчэ больш дакладна — пошук перакрывавання: вертыкалі — як духу і гарызанталі — таго, што перасякае вертыкаль.

Варта адзначыць і экспазіцыйнае рашэнне праекта літоўскага мастака. Прызначна, яго карцінам удалося прыдаць новы выгляд знаёмай памяшканню кінатэатра "Перамога". Пры тым, што архітэктоніка апошняга задае значныя абмежаванні ўспрыняцця.

Але вернемся ў пачатак. Ці ўдаліся тыя паралелі паміж Мінскам і Вільнюсам? "Чаму б і не?" — скажа хтосьці з наведвальнікаў. Усё ж выказванні мастакоў знітоўваюцца усеабыднай тэмай дарогі. Шкада, што тое не прапісана ў тэксце да выстаўкі, а анатацыі да твораў аўтараў не задаюць падобнага кантэксту. Магчыма, суджу строга для выставачнага праекта ў межах фестывалю кіно? А ўрэшце, чаму б і не?

На ілюстрацыях: работы Ядвігі Адамчык і Рамунаса Чапоніса.

Не ведаю, як каго, а мяне бянтэжыць адзін з плакатаў сацыяльнай рэкламы, што з'явіўся да 70-годдзя Вялікай Перамогі. На ім — фота немаўляці, якое ляжыць на жывоціку. Падобныя здымкі ёсць у кожнай сям'і. Але на гэтым — голае цельца, галоўка прыўзнята, а на ёй... вайсковая пілотка. І подпіс — штосьці накшталт "буду героем, як прадзед!" Але ж ні бацькі, ні бабулі і дзядулі не жадаюць сваім родным перажыць вайну, пасляваенную разруху ці якія іншыя катаклізмы, якія патрабуюць адпаведных геройскіх учынкаў.

Надзея БУНЦЭВІЧ

У савецкія часы паслядоўна складалася наступная формула гераізму: герой памёр, а справа яго жыве. Мо хтосьці і разважае, нібы гераізм вымяраўся не столькі вынікамі, колькі той цаной, якая была за яго заплачана. Калі ў чалавека штосьці добра атрымліваецца, дык які ж ён, маўляў, герой?

Ці не адсюль — і самі ўяўленні пра вайну як найлепшы плацдарм для подзвігаў? А галоўнае — знак роўнасці паміж гераізмам і вайскавай службай. Расійскія сацыёлагі падлічылі: калі просіць назваць кагосьці з нацыянальных герояў, большасць згадвае ваенначальнікаў былых часоў, а не дзеячаў культуры і

Апошнім часам мне двойчы даводзілася пісаць пра выстаўкі дзіцячай творчасці на ваенную тэматыку. Першая, леташняя, была прысвечана 25-годдзю вываду Савецкіх войск з Афганістана, другая — сёлетняму юбілею Перамогі. Прычым, тэма Вялікай Айчыннай вайны выразна прысутнічала і ў "афганскім" кантэксце. (У канцэптуальным сэнсе ў мяне гэта пярэчанніў не выклікала). Сёлетняя ж выстаўка, хоць і прымеркаваная да 70-годдзя Перамогі, у асноўным распавядала пра шчасце жыць пад мірным небам.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Ад імпрэз у мяне засталіся змешаныя пачуцці. Задавальненне ад таго, што ў нашай краіне дзеці памятаюць тое, што нельга забываць, і усведамленне штучнасці, ненатуральнасці, шаблоннасці ў сюжэтах, прысвечаных ваенным падзеям. Здавалася, нібыта дзеці малявалі вайну не паводле душэўнага паклікання, як яны маюць прыгожыя краявіды і партрэты блізкіх і любімых, а каб не пакрыўдзіць настаўніка, які сказаў, што гэта трэба, гэта надзвычай важна, што за гэта пахваляць нарэшце.

Мне падалося, што веды пра Вялікую Айчынную юныя мастакі чэрпаюць у асноўным з кінематографа і пабачанае на экране спрабуюць, па магчымасці блізка да "арыгінала", перадаць у фарбах на паперы. Інакш кажучы, гэта пераказ пераказу. Пры тым, што папярэдняе пакаленне яшчэ памятае жывую мову ветэранскіх аповедаў. Хай сабе тыя успаміны, калі яны гучалі на афіцыйных мерапрыемствах, часта былі скарэктаваныя (не ўсё ж дзеці можна расказаць...), але ў іх, памятаю, прабіваліся жывыя ноты болю, гневу, настальгіі па,

Пачнём з сям'і?

спорту, якія, падавалася б, тут і цяпер складаюць гонар сваёй краіны.

Можа, я перабольшваю, і згаданы плакат не разлічаны на людзей з асацыятыўным мыс-

■ На маю думку, як і выхаванне ўвогуле, патрыятычнае выхаванне павінна весціся не толькі ў вялікіх прасторах, а пачынацца з сям'і, са штодзённага прыкладу дарослых. Пакуль жа атрымліваецца, што патрыятызм — не для паўсядзённага жыцця?..

леннем? Але народжаны памятнай датай, ён становіцца яшчэ адным штуршком да разваг пра патрыятычнае выхаванне моладзі — што называецца, ажно з калыскі.

Якую ролю адыгрываюць тут шматлікія профільныя школы сферы культуры? Думкі пра гэта роем віліся ў галаве пад час справаздачнага канцэрта калек-

тываў і салістаў дзіцячых школ мастацтваў Мінска, які адбыўся ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

Падобныя справаздачы ладзяцца штогод, але сёлетняя, адпаведна — з прысвячэннем "Да 70-годдзя Вялікай Перамогі", была заяўлена як тэматычная. Сапраўды, у першае аддзяленне ўвайшлі асобныя нумары ваеннай тэматыкі, астатнія так ці йнакш "прывязваліся" да яе праз уступныя словы вядучых. Другое аддзяленне было пабудавана больш свабодна, але завяршаўся канцэрт сумесным выступленнем дзятвы з Узорна-паказальным аркестрам Узброеных Сіл краіны. З песняй Юрыя Чычкова пра дзятвінства хары апанавалі не толькі ўсю сцэну, але і праходзі ў зале — чым не святочны клічнік? Ваеннай тэме былі прысвечаны і некаторыя малюнкi навучэнцаў школ мастацтваў, выстаўленыя ў фае. Адрозна на двух, выкананых у ДШМ №2, кінуліся ў вочы выявы людзей без твараў. І бачыўся ў тым не толькі працяг старадаўніх народных традыцый, калі лялькам не малявалі твараў, але і глыбо-

Журналісты "К" наведаль тэматычныя мерапрыемствы дзіцячай творчасці і рэфлексуюць на тэму таго, якімі спосабамі закладаць паняцце патрыятызму ў новае пакаленне і як фарміраваць у дзятвы ўсведамленне значнасці памяці пра Вялікую Айчынную вайну.

А як выхоўваець?

можа і пакутнай, але — маладосці. Памятаю, як у сярэдзіне 1970-х на сустрэчы са студэнтамі Тэатральна-мастацкага інстытута ветэран партызанскага руху больш за дзве гадзіны распавядаў, як цяжкі пад адхон пускаць. Гэта было важна для яго, каб выгаварыцца, брутальна, але шчыра.

Урэшце, і дзіўна было б, каб сённяшнія падлеткі ўспрымалі вайну гэтак жа блізка да сэрца, як тыя, чые бацькі ў 1945-м вярнуліся з фронту, каб узнімаць родную зямлю з руін. Ведаюць сённяшнія маладыя людзі, што вайна была, чулі пра страты, якія панесла ў ёй наша краіна, ганарэцца Перамогай, шануюць ветэранаў! Але ў іх сваё жыццё, а ў гэтым жыцці — свае клопаты і турботы, свае міфы

і свая рэчаіснасць. Ды і такі маральны аўтарытэт як Царква, калі на тое пайшло, не ухваляе тых, хто жыве выключна ўчорашнім днём, учорашнім горам і пакутамі. Такіх людзей Царква лічыць страчанымі для будучыні.

Калісьці я чуў ад выдатнага творцы Аляксандра Кішчанкі цікавыя развагі пра ролю і месца пазітыву ў мастацтве. Ён казаў, ты ж не станеш над калыскай немаўляці вешаць рэпрадукцыю фрэскі Мікельанджэла "Страшы суд", хаця гэта і шэдэўр сусветнага мастацтва. Не, хай дзіця пакуль глядзіць на нешта прыгожае — на кветкі, на блакітнае неба. А вось як падрасце, прыдбае сякі-такі вопыт і будзе падрыхтаваным да ўспрымання рэчаіснаці не прыхарошанай, а такой, якая яна ёсць...

кая філасофская думка: вайна абезасоблівае, імкнецца сцерці індывідуальныя рысы, а з імі і саму чалавечнасць.

Пры гэтым, складалася ўражанне, нібы праграма канцэрта рабілася з таго, што апынулася, як кажуць, пад рукой. Адрозна можна было заўважыць, якія школы падыйшлі да святкавання памятнай даты фармальна, а якія — з усёй адказнасцю і творчым натхненнем. 14-я, да прыкладу, прадставіла духавы аркестр з "Днём Перамогі" Давіда Тухманова. 8-я — вакальна-інструментальнае папуры, куды нароўні з Бахам і Рахманінавым была ўплецена мелодыя "Кацюшы". 10-я — увогуле суквецце адметных твораў розных жанраў, дзе кожны нумар — ад хору да фартэпіянага дуэту — прэтэндаваў на "цвік праграмы". Сярод іншых выступленняў, на жаль, хапала слаба падрыхтаваных. Дый сам канцэрт расцягнуўся амаль на тры гадзіны.

Вяртаючыся дадому, апынулася ў адным аўтобусе з некалькімі дзяўчынкамі, якія спявалі ў фінальнай масоўцы і цяпер абмяркоўвалі сваё выступленне, прычым даволі адназначна: змарнаваны дзень, і вінавата ў тым... падзея, што стала нагодай? Вядома, ім тут жа патлумачылі недарэчнасць такой логікі.

Тады можна паказаць яму мастацтва, якое праўдзіва адлюстроўвае недасканаласць чалавечай натуры, канфліктнасць грамадскіх стасункаў і фатальную адсутнасць справядлівасці на гэтым свеце.

Вялікі педагог Януш Корчак казаў, што няма дарослых і дзяцей, а ёсць людзі з большым ці меншым жыццёвым досведам. Калі думкі двух згаданых мудрых людзей дадаць у кантэксст нашай размовы, дык атрымаецца, што канкрэтнае пытанне, як дзеці мусяць маляваць вайну, перарастае ў праблему іншага маштабу — з якога ўзросту, з якога моманту, з якой ступені сацыяльнага досведу патрыятызм у маладой асобы можна выхоўваць на праўдзівых прыкладах гісторыі? Ад сваёй жонкі я чуў, што яе бацьку, які сустрэў вайну афіцэрам-пагранічнікам, змагаўся з першага дня вайны, выходзіў з акружэння, стаў партызанам, меў ордэн Чырвонай Зоркі, выцягнуць на ўспаміны было проста немагчыма. "Не трэба табе, дачушка, пра гэта ведаць. Гэта страшна і брудна". Не-

Але і сапраўды, справаздачны канцэрт, хай і з удзелам ваенных музыкантаў у якасці прыкладу для пераймання, мог быць асобным мерапрыемствам. А для патрыятычнага выхавання больш прыдатнымі былі б выступленні перад ветэранамі.

Калісьці ў Варшаве мяне ўразіла ваенная тэхніка, у вялікай колькасці выстаўлена перад Музеем Польскай арміі. Пакарабачаная, неадрэстаўраваная, пазбаўленая знешняга шыку-бляску-гламуру, яна ўспрымалася сведчаннем ваенных дзеянняў і вымушала паставіць сябе на месца загінулых, ацаніць іх мужнасць ва ўмовах, якіх нават тэхніка не вытрымлівала. Здымаючы з вайнаў рамантычны флёр і адасобленасць, зададзеныя віртуальнымі "стралыякамі", такая экспазіцыя заклікала да вырашэння канфліктаў мірным шляхам. Ці ж тое не ёсць патрыятычным выхаваннем?

Дарэчы, чаму апошняя зноў-такі часцей асацыюецца з вайной, а не з мірам? І праводзіцца часцей за ўсё з нагоды 9 мая і 3 ліпеня? На маю думку, як і выхаванне ўвогуле, яно павінна стаць больш "незаўважным" і весціся не адно ў вялікіх прасторах, а пачынацца з сям'і, са штодзённага прыкладу дарослых. Калі ж патрыятычнае выхаванне будзе збольшага на гучных акцыях, а не на ўзоры ад найблізкіх людзей, карысці ад яго — хіба арганізатарам тых акцый: маўляў, работа праведзена. Не хочацца пагаджацца, што патрыятызм — не для паўсядзённага жыцця?..

К

каторыя эпизоды вайны ён згадзіўся распавесці толькі калі яна была ўжо студэнткай, дык і тое — з мэтай педагогічнай: каб не мела па жыцці ілюзій...

Для нас часам паўстае праблема, як суаднесці рэалізм і неабходны грамадзе пафас; як зрабіць так, каб асобныя падрабязнасці праўдзівай ваеннай хронікі не засланілі сусветна-гістарычнае значэння нашай Вялікай Перамогі, не паставілі пад сумнеў годнасць народа-пераможца. Як гэта было на мяжы 1980-х — 1990-х, калі шырокай грамадзе адкрыўся іншы, некананічны бок гісторыі Вялікай Айчыннай. Грамадства перажыло стрэс...

Без патрыятызму няма дзяржавы. Выхоўваць патрыятызм пажадана з самага малага ўзросту. Пачынаць, шкадуючы дзіцячую псіхіку, трэба па звыклым сцэнарыі — з прывабных міфаў. Але паступова ды этанакіравана рыхтаваць маладую асобу да ўспрымання праўды. У гэтай справе не апошняю ролю можа адыграць мастацтва.

К

ф о т а ф а к т

Тры сустрэчы аднаго тыдня

На гэтым тыдні журналісты "К" сустрэліся адрозна з трыма цікавымі творцамі. Гэта народны мастак Беларусі Май Данцыг (з ім мы рыхтуем вялікае інтэрв'ю для рубрыкі "Рэдакцыя плюс..."), народны артыст Беларусі Віктар Манаеў (ён даваў мастар клас па спецыфіцы працы артыста тэатра ў кіно) і народны артыст Літвы Ююас Будрайціс, які наведваў краіну ў рамках прэм'еры стужкі "Беларусьфільма" пад назвай "Салодкае развітанне Веры". Чакайце сустрэч з гэтымі асобамі на палосах "К".

Фота Тацяны МАТУСЕВІЧ і Сяргея ТРАФІЛАВА

"Другая сусветная" ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы не стала "дачкай" пастаноўкай, якой прызначана хуткая сысці ў нябыт. Наадварот, сітуацыя, як думалася, прэм'ера нечакана адкрыла новыя перспектывы такой сітэматычнай формы, як тэатральна-заваны канцэрт.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Пра тое, як 18 рускамоўных песень Марка Мермана (Беларусь — ЗША) сталі спектаклем, "К" пісала ў № 18. У гэтым праксе разам спалучыліся ўсё. Па-першае, адначасна асветлілі ўхл, які апошнім часам стаў для ініцыятара і пастаноўчыка спектакля, мастацкага кіраўніка тэатра Мікалая Пінгіна адным з прыярытэтных напярэдняў дзейнасці. Мы прывыклі глядзець на ваенныя падзеі з пункту погляду падзвігу народа ў Вялікай Айчыннай. Урэшце, і тут нам паказалі не "адваротны бок медаля", а агульны кантэкст — ад акупацыі фашыстамі Польшчы ("Дваарядная мова") да вайны на афрыканскім кантыненте ("Эль-Аламейн"), цану перамогі ("Смерць п'е не з бакала", "Штрафныя душы", "Этажэркі"), саму эпоху — праз розныя віды мастацтваў, уключаючы дакументальнае кіно ("Лені Рыфеншталь") і мастацкае ("Старыя фільмы"), закранаючы постаці Любові Арловой ("Светлы шлях"), Соні Хэні ("Факстрот") ды іншых дзеячаў культуры ("Плі Марлен", "Аркестру Леаніда Удэсава"), "Памяці Саламона Міхоўскага". Вельмі важнымі ўдзяльніцамі, асабліва малодшымі пакаленнямі, было тое, што многія песні суправаджаліся "ўступнымі словамі", прычым не суафіцыйнымі, а вельмі асабістымі, сыходзячы ад акадэміі не толькі як ад выканаўцаў, але і як быццам ад сведкаў і іх прамых нашчадкаў.

Па-другое, нельга не звярнуць увагу на ўласна мастацкі якасці прэм'еры. Гэта спалучэнне ў сцэнічных строях гістарычнай дакладнасці з яркай вобразнасцю (мастак па касцюмах — Алена Ігруша), выдатная праца грэмаў, вельмі трапны відэааэраж, які ўключаў дакументальныя кадры і плакаты тых часоў, — не столькі ілюстрацыйны, колькі змястоў.

Мастыхін

У Гродзенскім гісторыка-археалагічным музеі — выстаўка Гродзенскага аддзялення Беларускага саюза мастакоў "Няма ў вайны эпілога...", прысвечаная 70-годдзю Перамогі.

Выстаўка складаецца з жывалісных палотнаў, графічных аркушаў, скульптуры, умоўных пластычных кампазіцый. Гродзенскія творцы прадстаўляюць гледачу свой погляд на падзеі вайны, з пазіцыі сучаснасці ў мастацкіх вобразах ацэньваючы шматлікія страты і гераічныя ўчынкi сведкага чалавека, духоўную трагедыю пакалення.

У экспазіцыі прадстаўлены рэалістычныя партрэты блізкіх мастакам людзей, удзельнікаў вайны на палотнах Уладзіміра Качана, акаварлях Аляксея Багустава, дзе цэплення пачуццяў спалучана з устаўленнем мужнасці пераможцаў. Пераканаўчы вобраз баіца Чырвонай Арміі ў творы Мікалая Бандарчука ідына суданосіца з вобразамі знакамітых постацей часоў Другой сусветнай вайны: Васіля Быкава (Уладзімір Качан), Януша Корчака (Уладзімір Муравер), Уінстана Чэрчыля (Сяргей Грыневіч). Вялікі гэты людзей, кожны з якіх па-свойму ўнёс сваю часткіну ў перамогу над фашызмам, пазначаны моцнай экспрэсіяй аўтарскіх ацэнак. Жанравыя работы Аляксандра Ступеня, Уладзіміра Казакова, Аляксандра Дулуба вылучаюцца сво-

Сэргей Шыла. Фрагмент праекта "Крык".

Трапнасць у выбары артыстаў — ідэальная, прычым і паводле створаных характараў, і паводле вакальных магчымасцей кожнага з іх, калі нават некаторыя фальшывыя ноты былі неабходнай часткай агульнай канцэпцыі.

Інтэрпрэтацыя і эпілог

еасаблівай мастацкай інтэрпрэтацыі падзей і асэнсаваннем значнасці памятных мясцін, серыя "Салдаты", выкананая ў тэхніцы фотаграфіі Антонам Ляшчынскім, эстэтычна прэзентуе сучасны падыход да тэмы.

Умоўна-візуалізаваныя жывалісныя кампазіцыі Сяргея Асапрылікі, абгалупляюць жыццёвы драматызм ваенных гадоў, акцэнтуючы ўвагу на залесна-разбураўнічы сутнасці вайны. Праз глыбокую асацыятыўнасць спрабуюць вобразна перааэнсавачае ваеннае мінулае Валяціна Шоба, Васіль Мартынчук, Вікторыя Ільіна, Іван Русачук. Назменнасць чалавечай агрэсіі падчас канфліктных сітуацый падкрэслівае Сяргей Грыневіч. Вернасць адвечным чалавечым каштоўнасцям, што сімвалізуюць мірнае жыццё на зямлі, сцвярджаецца праз знакавыя вобразы поўнага жытцяга

вы па тэматыцы, змесце, нечаканых рыфмах. Вершы ў яго песнях настолькі самастойныя, што часам лепш устрымаюцца не ў слейным, а ў надрукаваным выглядзе, калі та г музыка не адцягвае ўвагі. Але ў новай аранжыроўцы акцэнт змясціўся з мелодыкі на іншыя сродкі выразнасці. На першы план выйшлі інструментальныя тэмбры і іх спалучэнні, цікавыя падгалоскі, якія і стваралі адпаведны эмацыяны настрой.

А колькі важкіх акцёрскіх дэталей было прыўнесена ў кампазіцыі! Чаго каштуюць хаця б павольныя струменныя п'ясу, што сыглюцца з раскінутых у бакі рук героя. У выкананні акадэмічных салістаў песні страцілі б тую запамінальнасць вонкавых вобразаў. Трапнасць у выбары артыс-

таў — ідэальная, прычым і паводле створаных характараў, і паводле вакальных магчымасцей кожнага з іх, калі нават некаторыя фальшывыя ноты былі неабходнай часткай агульнай канцэпцыі. Чацвёра ўдзельнікаў выдзілі з двюма-трыма рознымі песнямі, штораз дманструючы вышэйшы пілаж пераўвасаблення. А двое сярод іх, Павел Харланчук-Южакоў і Аляксандр Казела, увогуле мелі быццам гэкі "міні-бенефіс".

Яднанне песень і размоўных каментарыяў да іх з мастацтвам жывапісу, тэатра і кіно ў спектакле-канцэрте "Другая сусветная" аказалася настолькі ўдалым (на жаль, бываюць і слабыя прыклады сінтэзу жанраў, вельмі папулярнага сёння), што Марк Мерман, прыляцуючы на прэм'еру, сказаў са сцэны: "Гэты спектакль — апраўданне сэнсу майго жыцця".

Улічваючы, што песні выконваюцца на рускай мове, як яны і былі напісаны, спектакль-канцэрт мог бы стаць і ўдалым гастрольным праектам, і нават сумесным, далучаючы да ўдзелу артыстаў прымаючага тэатра. Мо ён так і планавалася? Тады кіраўніцтва трыпы з Міністэрствам культуры ды іншымі зацікаўленымі ўстановамі і асобамі абавязкова павінна вярнуцца да гэтага пытання.

Крытычная маса

Сёлета ў нашай краіне большасць рэзанансных культурных праектаў прысвечана 70-годдзю Вялікай Перамогі. Зразумела, што і творчыя саюзы зрабілі свой унёсак у справу нацыянальнага маштабу. Асобныя творцы і суполкі ладзілі выстаўкі на ваенна-гістарычную тэматыку ў розных гарадах Беларусі, а напярэдняй 9 мая ў сталічным Палацы мастацтва адкрылася рэспубліканская мастацкая выстаўка "Перамога". Для аматараў вярнуленчага мастацтва (колькасць якіх, як мне падаецца, калі меркаваць па пустых залах на наступны дзень пасля вернісажы, нлүхільна скарачаецца) выстаўка магла б стаць падзеяй, чаканым падсумаваннем творчых дзяткі юбілейнага года. Але ці стала?

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Беларусь мае моцную прафесійную мастацкую школу, імя нашых твораў вядомы за межамі краіны, штогод Акадэмія мастацтваў "пастаўляе" кваліфікаваныя кадры для нацыянальнага мастацтва, а тэма Вялікай Айчыннай вайны дзяржавай шануецца (нездарма летась адкрылі новай экспазіцыі Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны стала падзейі культурнага і агульнаграмадскага гучання). Згаданае спалучэнне чыннікаў мусліла б люстэркава адбіцца ў экспазіцыі рэспубліканскай выстаўкі, прымеркаванай да свята. Але чамусці я ў адзіноце блукаў па залах Палаца мастацтва, дзе разгорнута экспазіцыя "Перамогі". І з сумам згадваў выстаўкі савецкай пары, якія уражвалі канцэптуальнай грунтоўнасцю, манументальным маштабам і прафесійным узроўнем твораў.

Сказаў бы мне хто ў 1990-я, што я буду сумаваць па савецкім часе... Але мушу шчыра прызнацца, што далёка не ўсё ў БССР было кепска. Я памятаю, якія гарачыя спрэчкі (прычым не толькі ў прафесійным асяроддзі, а, як прынята казаць, у шырокіх колах грамадства) выклікалі на выстаўках палотны Міхаіла Савіцкага, Аляксандра Кішчакі, Леаніда Шчамялёва, Мая Данцыга. Як падзейі становілася кожная новая графічная нізка на ваенную тэму Арлена Кашкурэвіча і Георгія Паплаўскага. Клія жарсці разгорталіся на абмеркаваннях конкурсных праектаў новых ваенных мемарыялаў. Можна, за даўнасцю гадоў я штосьці падсвядома ідэалізаў, але ў прынцыповых момантах не памыляюся: тэма вайны была грамадствам запатрабаваная. І мастакі няўніліся творча сцвердзіцца менавіта ў яе рэчышчы, справядліва разлічваючы, што варты твор пра Вялікую Айчынную будзе мець шырокі грамадскі розгалас.

Калі б выстаўка, пра якую ідзе гаворка, не была прымеркавана да памятнай даты, не мела б тэматычнай прывязкі, я б сказаў, што яна зусім някепская. І нават бо-

Мастыхін

У залах Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага адбылася персанальная выстаўка вядомага беларускага жывалісца Леаніда Дударэнка. Было прадстаўлена каля ста работ, якія створаны ў розныя творчыя перыяды. Асабліва цікавае уяўляюць творы мастака, прывезеныя з творчых вандровак.

Дударэнку, думаецца, варта адначасна да мастакоў, якія зрабілі значны ўклад у айчыныя жываліспі ХХ стагоддзя. За большасцю ягоных прац мы бачым не столькі наватара, колькі чалавека, які прытрымліваецца мастацкай традыцыі, у першую чаргу, праз працулае і ўважлівае стаўленне да прадмета адлюстравання. Як правіла, майстар пазбягае сыходу доўжача войны, творцы будуць джэларавач пазітыўную ідэю захавання міру і спакою для кожнага.

Яўген Шыла. "Беларуская крэсла".

Сяргей Шыла. Фрагмент праекта "Крык".

"Перамога": панарама і фрагменты

Уладзімір Ісачэнка. "Бурны момант".

Прычым таго, што ўзровень твораў экспазіцыі за рэдкім выключэннем драбнаваты, не адпавядае маштабу падзеі, якой выстаўка прысвечана, я мяркую, некалькі. Магчыма, у тэме Вялікай Айчыннай вайны ўжо дасягнуты такі ўзровень мастацкага ўвасаблення, пераўзысці які бадай што немагчыма. І насамрэч, што можа сённяшні творца, які той вайны не бачыў ні з фронта, ні з тыла, дадаць да важкіх слоў згаданых вышэй Міхаіла Савіцкага ці Арлена Кашкурэвіча? Гэта сітуацыя, нахшталь той, калі стаіш на вяршыні гары, і няма іншага шляху, акрамя як спускацца ўніз. "В суету городов и потоки машин...", — як слуш-

крыху прыдуманым святле. Узнікае панарама, але з поля зроку (і з памяці) знікаюць нейкія важныя фрагменты. У такой сітуацыі мастаку прасцей звярнуцца да апрабаваных часам схем і вобразаў, крыху іх паднавішы, скарактаваўшы на сучасную стылістыку. Зноў нагадаю, што выстаўка дае пэўнае ўяўленне пра стан нашага выяўленчага мастацтва. Трыпціх Анатоля Кузняцова "Шлях", дзякуючы абстрактнай форме шматзначнай назве можна быць запатрабаваны ў любой экспазіцыі.

Сяргей Шыла. "Хімера".

цяўляе творчыя вандроўкі. Ён наведваў Манголію, Афганістан, Туркменістан, Грузію, Яркуцю, Карэлію, Далёкі Усход... Пад час падарожжаў мастаком створаны бадай лепшыя яго творы ў жанрах пейзажу і партрэта. Менавіта непасрэдныя стасункі з грамадзямі розных куткоў свету і ўменне расправесці пра гэтых людзей на мове жываліспі напаяняюць яго партрэты вечным сэнсам. Дударэнка працуе пераважна на натуре, і, разам з тым, у пэўнай ступені абстрагуюцца ад яе. Захоплены цікавым яму матывам, мастак імкнецца выкарыстаць у рабоце розныя джаратыўныя, а часам і фармальныя магчымасці кампазіцыі. Характэрнай рысай жываліспі аўтара становіцца пэўная графічнасць. Скалы, пагоркі, порты, старажытныя пабудовы паказаны на палотнах, нібы яны жывуць нейкім вопытам, які заўсёды захоўвае высокі ўзровень мастакоўскага майстэрства.

Леанід Аляксандравіч Дударэнка, якому сёлета споўніцца 85 гадоў, — творца з вельмі высокім вопытам, які заўсёды захоўвае высокі ўзровень мастакоўскага майстэрства.

Кірыл МЕЛЬНІК, мастацтвазнаўца

Праблемы ва ўсіх — прыблізна аднолькавыя. Вось толькі па-рознаму іх вырашаюць у розных раёнах ды абласцях. Гэта — аксіёма. Калі і далей карыстацца матэматычнай тэрміналогіяй, варта, напэўна, зазначыць, што задачнік у нас агульны, а вось рашэннік у кожнага — свой. Дык ці павінна так быць? Пад час нашых аўтатураў пастаянна думаем пра гэта. Хто будзе аналізаваць станочны досвед гаспадарчай ды творчай разваротлівасці нашых аддзелаў, хто з начальнікаў патлумачыць, як з мінімумам выдаткаў адрамантаваць, да прыкладу, дах СДК ці зрабіць музей той установай, дзе пастаянна збіраюцца сябры?.. Штосьці не прыгадаем мы апошнім часам рэспубліканскіх практычных семінараў, дзе ўзнімаліся ды абгульняліся б гэтыя тэмы. Калі так, дык каму, як ні журналістам гэтым заняцца. Займаемся і паверце, мы вельмі стараемся, каб слова наша дайшло да адрасата.

Яўген РАГІН, Кастусь АНТАНОВІЧ

Мінск — Чэрвеньскі і Бярэзінскі раёны Міншчыны — Рагачоўскі раён Гомельшчыны — Клічаўскі, Быхаўскі, Крычаўскі, Чавускі раёны Магілёўскай вобласці — Мінск

(Працяг. Пачатак у № 19.)

Шкада Капланцоў

Чарговая загадка сустрэлася ў **вёсцы Капланцы**, што месціцца ў **Бярэзінскім раёне**. Аднак загадку тую разгадаць было нярадасна.

На ганку зачыненага па невядомай прычыне клуба ляютна драмалі сабакі. На нас — нуль увагі. Абышлі мы будынак, заглянулі ў вокны: апаратура — на месцы. Шыльда з указаннем клуба таксама. Вось толькі пакладзена яна ўнутры памяшкання — відаць, да лепшых часоў. Але ці прыйдуць тыя лепшыя часы для гэтай асобна ўзятай вёскі? Скіраваліся ў бліжэйшую краму — набыць пітной вады ды высветліць акалічнасці такой сітуацыі. Там ветлівыя кабеты распавялі, што пацёк у клубе дах, таму ўстанова ўвобмірг стала аварыйнай і не працуе даволі працягла час. Замест рэгулярнай клубнай дзейнасці ў населеным пункце плануецца разавыя мерапрыемствы кшталту "Дня вёскі", абвестку з запрашэннем на які мы ўбачылі на дзвярах крамы.

Ля сельсавета сустрэлі яшчэ адну жанчыну. Пенсіянерка, што працавала калісьці настаўніцай, паведамліла: мясцовы дзіцячы сад — перапоўнены, значыць перспектыва ў вёсцы ёсць. Але крыўдна спадарыні не столькі з-за адсутнасці клуба (для танцаў — узрост ужо не той), колькі па прычыне таго, што не дзейнічае бібліятэка. Маўляў, спачатку яна ў клубе месцілася, потым — у сельсавеце, цяпер — увогуле няма. Чаму? Не ведае... Прыкладна

такое ж цямянае бачанне культурных перспектыв вёскі выказала нам і пара выпадковых маладых людзей.

Сітуацыю мы разумеем цудоўна. Справа, як кажуць, жыццёвая. Мо фінансаванне рамонтных работ кепскае, а мо і кадраў не стае як для бесперабойнай працы бібліятэкі з клубам, так і для разваротлівасці гаспадарчай групы аддзела... Але чаму пра гэта вяскоўцы не ведаюць? Цяжка ды распачна, калі інфармаванне такое кепскае. Атрымліваецца, далейшы лёс сяльчан не надта цікавіць чыноўнікаў? Урэшце, хочацца, каб мы памыляліся. Проста, шкада Капланцоў, перспектывыіх па прычыне сваёй адноснай люднасці. Аднак пры такім стаўленні да дзейнасці мясцовай установы культуры ці надоўга захаваецца тая люднасць?

(Не)лірычнае адступленне Кастуся Антановіча

Развагі пра аптымізацыю ў сферы культуры набілі асмоміну не толькі журналістам газеты. Ды вось толькі, калі асабіста завітаеш у вёску, дзе не так даўно яшчэ працавалі клуб, бібліятэка, а цяпер — культурны вакуум, становіцца, мякка кажучы, не па сабе. І крыўдна не столькі за тую нібыта бесперспектыўную вёску, насельніцтва якіх, па зварэнні раённых уладаў, само пагадзілася на закрыццё ўстаноў культуры. Крыўдна за марна выдаткаванне — як у тых жа Капланцах (так атрымліваецца) — грошы на ўзвядзенне будынка, на, відаць, нядаўнюю устаноўку школапакетаў.

Акцыя "К": аўтапрабег па СДК і не толькі

Сённяя — у тэленавінах,

Ці стане Саша работнікам культуры?

Першай на **Клічаўшчыне**, праз якую пралягаў наш далейшы шлях, трапілася **вёска Коубча**. Вёскай гэты аграгарадок не падаецца — надта ўжо вялікі населены пункт, дзе, шукаючы ўстановы культуры, мы нават паспелі крыху заблукваць. А таму лагічна, што нас напаткала пачуццё разгубленасці і спустошанасці, калі пасля такіх пошукаў зашпелі СДК і бібліятэку зачыненымі. Мясцовыя жыхары, якія пасля працы культурна адпачывалі побач, патлумачылі: сельская бібліятэка адкрыта ў іх толькі два разы на тыдзень — у сераду і пятніцу. Ды і тое, па палове дня. Бібліятэкар працуе тут толькі на 0,25 стаўкі, а таму займаецца вы-

ключна кнігавыдачай. Часу на якія-сьці краязнаўчыя гурткі наўрад ці ёй стае. Чаго не скажаш пра СДК. Мясцовая дзятва, якой у Коубчы багата, адтуль літаральна не вылазіць. Вымушаны ж перапынак у працы СДК мастацкі кіраўнік Марына Маслоўская патлумачыла справамі ў школе. Аднак не паспела яна адчыніць нам дзверы ўстановы, як туды ўжо набегла з дзясятка падлеткаў. Такое, шчыра кажучы, у час нашых аўтатураў нам бачыць даводзілася вельмі рэдка. Згадваецца хіба поўная зала моладзі ў Жарабковіцкім СДК Ляхавіцкага раёна, якая без усялякіх рэпетыцый прыйшла ў будні дзень адпачыць у мясцовы клуб. Што ні кажы, а гэта выдатны паказчык здольнасці знайсці агульную мову клубных работнікаў з аўдыторыяй.

Наталля Храмынікова паказвае музей.

Марына Маслоўская, якая ў свой час атрымала вышэйшую адукцыю ў мазырскім філіяле Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, працуе ў Коубчы з 2001 года. Пры гэтым апошні год — зусім адна: дырэктар СДК па асабістых прычынах звольніўся, а стаўку акампаніятара скарацілі. Таму мастацкі кіраўнік працуе за траіх. Вядзе сем клубных фарміраванняў, пад час працы якіх займаецца з каубчанскай публікай мастацкім чытаннем, выцінанкай, народнымі і эстраднымі спевамі ды танцамі.

Актыўна ўдзельнічае ў самадзейнасці і пяцікласніца Саша, дачка Марыны Маслоўскай. І хоча, як маці, працаваць у сферы культуры. Вось толькі яе мама катэгарычна супраць такіх перспектыв... Тым

На людным месцы

Дзясяты раз на Любаншчыне пройдзе Фестываль дзіцячай тэатральнай творчасці "Чароўны куфэрак". Цягам трох дзён (з 22 па 24 мая) на падмостках Сароцкага СДК, Любанскіх РЦК і ДШМ будуць дэманстраваць майстэрства дзіцячыя тэатры Міншчыны, калектывы са сталіцы і Магілёва.

ЛЮБАНШЧЫНА

А "...Куфэрак" — дзясяты

У праграме фестывалю спектаклі тэатраў "Летуценнікі" (Любань), "Рэха" (Магілёў), "Залаты ключык" (Мар'іна Горка), "Чамадан" (Салігорск), "Ступені" (Дзяржынск), "Трыумф" (Барысаў), "Батлейка" (вёска Дзераўное на Стаўбцоўшчыне), "ТэСт" (Маладзечна), "Ронд" (Мінск). Знойдзецца места і эксперыменту: тэатр "Мікося" з Ратамкі, што пад Мінскам, пакажа яскравае спалучэнне лялькі і жывога акцёра.

Сённяя "Чароўны куфэрак" — гэта ўжо своеасаблівы брэнд, візітоўка культурнага працэсу Любан-

шчыны. Як і раней, фестываль не губляе сваёй спецыфікі: "куфэрак" — скарбонка духоўнасці. Адметнасць Х фэсту ў тым, што ён спалучае традыцыі і сучаснасць, і прысвечаны 210-годдзю казачніка свету Ганса-Хрысціяна Андэрсэна. Журы фэсту ўзначаліць дэкан Тэатральнага факультэта Акадэміі мастацтваў, заслужаны артыст краіны Уладзімір Мішчанчук.

Цікавосткай фестывалю стане праект "Тэатральны хаўрус", калі з вялікіх і маленькіх тэатральных залаў маладая стыхія тэатральна-

га руху выйдзе на цэнтральную плошчу Любані ў карнавальным карагодзе і сумесна з творчым калектывам "Майстэрня ўражанняў" з Мінска зладзіць мастацка-відовішчную дзею. Як заўсёды, будзе працаваць лабараторыя рэжысёраў, запланаваны творчыя сустрэчы і яркае маляўнічае відовішча.

Васіль КАТКАВЕЦ, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Любанскага райвыканкама

Распавядзіце "К"

Тры Гран-пры

На XV Міжнародным фестывалі "Аэда. Музычны мост Еўропы", што прайшоў нядаўна ў венгерскім горадзе Балатонфюрэд, адбылася неардынарная падзея: пры ўручэнні Гран-пры пераможцам конкурсу, у якім брала ўдзел каля 800 музыкантаў з Беларусі, Аўстрыі, Славакіі, Азербайджана, Украіны і іншых краін, журы апладзіравала стаячы.

БЯРОЗА

Уладальнікамі Гран-пры сталі вакалістка Дар'я Юркоўская, педагогічны калектыв народна-інструментальнага ансамбля "Карусель+" і камерны ансамбль "Рэнсанс МУЗІК". Усе яны — з дзіцячай школы мастацтваў Бярозы. Каб годна прэзентаваць Беларусь на "Еўрабачанні", падрыхтоўка вядзецца на дзяржаўным узроўні, задзейнічаныя немалыя срод-

кі, а тут сіламі адной раённай установы скорана адна з прэстыжных музычных вяршынь. Акрамя Балатонфюрэда, галаканцэрт фестывалю адбыўся і ў Брасціславе.

Пра цікавыя моманты закулісы конкурсу распавяла педагог Наталля Неліповіч:

— Уразіла старанная арганізацыя фестывалю, яго размах, стаўленне да кожнага ўдзельніка і суправаджаючых асоб. Падчас правядзення адборачнага конкурсу ніхто не тоўпіўся за кулісамі — былі прапанаваны цікавыя рэлакс-мерапрыемствы для зняцця напружання перад выступам. Пакуль ішоў адборачны конкурс, для бацькоў і суправаджаючых асоб былі арганізаваны асобныя праграмы з майстар-класамі мясцовых народных умельцаў і экскурсіі.

У старажытнагрэчаскай міфалогіі Аэда — адна з найстарэйшых муз. Аэдамі называлі і спевакоў, што пад кіфару ўшаноўвалі подзвігі герояў. Вар-

Зачынены СДК у Капланцах ахоўваюць... сабакі.

не менш, Аляксандра — ужо сапраўдная зорка. Разам з раённымі дзіцячымі калектывам "Купалачка" неаднаразова ўдзельнічала ў міжрэгіянальных творчых конкурсах. І прывозіла дамоў не толькі яскравыя ўражанні, але і перамогі.

Запыталіся мы ў Марыны Маслоўскай і пра эканамічны складнік дзейнасці СДК. Як аказалася, асноўны від прыбытку складаюць навагоднія віншаванні ды дыскатэкі. І гэта пры тым, што стары вялікі СДК некалькі гадоў таму згарэў, а пад установу пераабсталявалі колішні інтэрнат, які не можа пахваліцца вялікай танцавальнай залай.

лася. Таму і не хоча, каб дачка яе праз час каштавала гэткага ж нялёгкага, але зусім не багатага хлеба. Вось у чым праблема. І вырашаць яе трэба на самым высокім дзяржаўным узроўні. І не толькі дзеля людскіх заробкаў работнікаў культуры, а і для таго, каб вочы ў людзей не згаслі. Пачакаем...

Тры-чатыры групы ў дзень

Дырэктар **Клічаўскага раённага краязнаўчага музея** Наталля Храмянкова даўно запрашала нас у госці. Урэшце мы прыехалі. І не

Адзін са складнікаў поспеху — крэатыўнасць. Апошнім часам у музей шмат мерапрыемстваў праходзіць з элементамі тэатралізацыі і рэканструкцыі старадаўніх падзей. Спявае тут і згаданая намі вышэй "Купалачка", і музычны калектыв "Жытніца" на чале з начальнікам аддзела Уладзімірам Вааксам.

Другі — працавітасць. Музейшчыкі праводзяць экскурсіі, ствараюць тэатралізацыі не толькі ў самой установе, але і ў Мемарыяльным комплексе "Усакіна", што пад Клічавам. Нават музейныя наглядчыкі не сядзяць без справы: плятуць паясы па аўтэнтычных узорах!

ства прыроды і аховы навакольнага асяроддзя. Мае музей і інфакіёсі. Цікава, што набылі іх па ініцыятыве дырэктара першымі сярод музеяў Магілёўскай вобласці. У выніку тое, што немагчыма паказаць у экспазіцыі, можна ўбачыць на экране тэрмінала.

Сёлета ўстанове выдзелілі 43 мільёны на набыццё новых музейных артэфактаў, якія дырэктар самастойна шукае па антыкварных крамах Мінска. Словам, планаў і праектаў у Клічаўскага музея багата. Галоўнае, каб хапіла часу і сіл ягоным супрацоўнікам.

Не толькі ў даху справа

У **Рагачоўскі раён** завіталі ў другой палове дня. У **вёсцы Два-**

ца ля СДК. За гэтай справай мы іх і заспелі напярэдадні майскіх святаў. Пазнаёмліся, сфатаграфавалі працаўніц. Вырасьлі пацікавіцца, як дзейнічае ўстанова. Аказалася, дах яе пачаў крыху падцякаць. Але пра аварыйны стан, як ў вёсцы Капланцы, што на Бярэзіншчыне, гаварыць, на шчасце, не выпадае. Святлана Анікеенка тлумачыць, што аддзел да ацяпляльнага сезону пачынае рыхтавацца вельмі рана. І ў сярэдзіне лета дах будзе даведзены да ладу.

Так што не ў даху справа. А ў тым, што дзяўчаты працуюць з радасцю. Наталля Рудкоўская, да прыкладу, доўга паказвала нам вынікі краязнаўчых даследаванняў, што нястомна вядуцца разам з чытачамі. Даведаліся мы пра колішнюю авеч-

Варыяцыі гаспадарчай ды творчай разваротлівасці

заўтра — у экспазіцыі

Марына Маслоўская з Коўбчы і яе гадаванцы.

Святлана Анікеенка, Анжэла Сапронава і Наталля Рудкоўская з Кашары на прыборцы помніка.

(Не)лірычнае адступленне
Яўгена Рагіна

Цудоўна ведаю прафесійнасць ды прынцыповасць начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Клічаўскага райвыканкама Уладзіміра Ваакса. Гэта наконт вакансіі дырэктара СДК Коўбчы... Мяне нават больш хвалюе не тое, што ў штаце вядзе рэй пакуль толькі мастацкі кіраўнік Марына Маслоўская. Кадравае пытанне, калі справа тычыцца асобна ўз'ятага клуба, у нас рана ці позна ды вырашаецца. Бяда ў тым, што вочы ў Марыны мо часам і перастаюць гарэць. Хоць і ходзіць да яе плейма гурткоўцаў, хоць і не сумна ім у клубе. Усё зразумела: стамілася ды мо і зняверы-

пашкадавалі. Бо Наталля Уладзіміраўна імгненна агломшыла нас статыстыкай.

Але спачатку пра рэжым працы. Музей працуе да 17-й гадзіны. На нашым гадзінніку палова на шостую. Па ўсіх законах установа працаваць не павінна. Нас жа чакае прыемная неспадзяванка. На працоўным месцы і дырэктар, і навуковыя супрацоўнікі. І чакалі яны не карэспандэнтаў "К" (мы загадзя і не паведамлялі пра свой магчымы візіт), а чарговую групу турыстаў. Па словах дырэктара, нават у будні дзень сюды завітае па тры-чатыры групы. Няўзброеным вокам можна ўбачыць стомленасць музейшчыкаў.

Якім жа чынам раённы музей можа дасягнуць такой запатрабаванасці? Наталля Храмянкова падзялілася сакрэтамі.

І ўсё ж галоўны фактар поспеху ўстановы — неўтаймаваная актыўнасць яе дырэктара. Наталля Уладзіміраўна не наракае на эканамічныя клопаты, а самастойна шукае варыянты развіцця музея. За апошнія некалькі гадоў неаднаразова выходзіла на Міністэрства культуры з просьбай аб перадачы канфіскаваных на мяжы каштоўных прадметаў гісторыі і культуры. Убачыць, да прыкладу, тэлесюжэт пра канфіскаваныя каштоўнасці, а заўтра ўжо тэлефануе ў Міністэрства. І гэта ініцыятыва атрымала свой вынік — музей займае больш за пляч каштоўных калекцый. Чарговы прыклад — зала прыроды, якая адкрылася ўсяго год таму. Дапамагло ў рэалізацыі экспазіцыі не толькі Міністэрства культуры. Не абышлося і без фінансавай дапамогі Міністэр-

рэц СДК і бібліятэка (у адным будынку) былі зачыненымі. Але прэтэнзій не выказваем: усё — у адпаведнасці з працоўным раскладам устаноў. Пачакалі мінакоў, каб распытаць пра дзейнасць СДК. Малады чалавек гадоў пад трыццаць з гатоўнасцю спыніўся. Ён ужо сямейны, мае дзяцей, таму пра дыскатэкі нічога сказаць не можа. А вось канцэрт мясцовай самадзейнасці і заездных зорак — заўжды шыкоўныя. Калі ёсць магчымасць, ён з жонкай іх з задавальненнем наведвае.

Характарыстыка рабоце СДК — даволі ёмістая. Пра бібліятэку мы не пыталіся. Як паказвае журналісцкая практыка, хлопцы такога веку, абцяжараныя сямейным клопатам, з чытацкіх спісаў выпадаюць ці не па ўсёй краіне. Выключэнне складаюць хіба тыя дальнабачныя ўстановы, якія стаўку робяць на арганізацыю сямейнага чытання ці на працу клубаў маладой сям'і... Тэма, вяртая асобнай журналісцкай гаворкі.

А ля СДК **вёскі Кашара** спыніліся таму, што на клубным падворку кіпела праца. Здавалася б і тут установа не павінна працаваць у гэты час. Аднак кіраўнік клуба Святлана Анікеенка тлумачыць, што разам з мастацкім кіраўніком Анжэлай Сапронавай і бібліятэкарам Наталля Рудкоўскай вырашылі ў непрацоўны час прывесці да ладу мемарыял, што знаходзіць-

кагадоўчую скіраванасць Кашары, пра яе шматлікіх ветэранаў вайны і працы. А колькасць бібліятэчных мерапрыемстваў нават ў адпаведны сшытак не змяшчаецца. Адзіны негатывны момант: няма ў бібліятэцы камп'ютара. Спадзяемся — таксама часова.

Наколькі часова — пра гэта чытайце ў наступным выпуску нашага аўтатура, дзе мы пазнаёмімся з цікавымі рагачоўскімі ініцыятывамі, міжнародным супрацоўніцтвам сельскіх устаноў культуры, быхаўскімі анамаліямі, а таксама параважаем пра свае карані.

Агульнае (не)лірычнае заключэнне

Нам, шчыра кажучы, спадабалася актыўнасць работнікаў культуры Магілёўшчыны ды Гомельшчыны. Але калі выбіраць найбольш яркае ўражанне другога дня аўтатура, дык гэта будзе, несумненна, дзейнасць Клічаўскага музея. Для маленькага гарадка такая ўстанова — як шчаслівая знаходка для тых, хто шукаў прытулку для розуму і душы. Прымаць па тры-чатыры групы экскурсантаў ў перадсвяточныя майскія дні — не толькі выпрабаванне на стойкасць музейшчыкаў, але і яскравы доказ іхняга прафесіяналізму. Пераймайце досвед, спадары!

Фота аўтараў

тае ўвагі і такое здзяйсненне супрацоўнікаў гэтай ДШМ. Па словах яе дырэктара Ірыны Шуляк, такога высокага выніку ў школы яшчэ не было. Тая сітуацыя, калі жаданні супалі з магчымасцямі. Сярод апошніх — цудоўныя педагогі, камфортныя ўмовы працы і навучання, добрыя касцюмы, якасныя інструменты.

Годна выступілі на фестывальным конкурсе навучэнцы Бярозаўскай ДШМ Яўген Чатырбок (1 месца), Алеся Шаўчук (3 месца), а таксама выхаванцы Малецкай школы мастацтваў Ганна Каладзінская і Карына Паньшава (у абодвух — па трэцім месцы). Наперадзе — новыя перамогі, бо прадстаўнікі Бярозаўшчыны атрымалі запрашэнне і на будучы год.

Валянціна ОСІПАВА

Чакаем вашых тэлефанаванняў з цікавымі навінамі **па нумары +375 17 334-57-23**

У Навагрудку пачаў дзейнічаць тэатральны клуб "Элегія", створаны пры аддзяленні дзённага знаходжання для грамадзян пажылога ўзросту тэрытарыяльнага цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва.

А ім за 60...

НАВАГРУДАК

Першае яго прадстаўленне адбылося на сцэне РДК. Была прадстаўлена пастаноўка "Мудрая маладосць". І яна сабрала поўную залу. Адметнасць спектакля ў тым, што ён пабудаваны на мясцовым матэрыяле, а сталыя артысты (ім больш за 60 гадоў) выконвалі ролі па-беларуску. Са сцэны гаворка вядзецца пра жыццё роднага горада, пра станючыя змяненні, што адбываюцца ў рэгіёне штодня.

Ініцыятарам стварэння тэатра і рэжысёрам пастаноўкі выступіла загадчык аддзялення Іна Гайба. Напісала п'есу журналіст Кацярына Бесараб. Час у нашых артыстаў ёсць, энтузіязму ім не займаць, а з кожным новым выступленнем будзе назпашвацца і тэатральны вопыт. Хоцца спадзявацца, што тэатр працягне сваё жыццё ў новых пастаноўках.

Людміла БАЛАШОВА, кіраўнік гуртка

Аглядавая пляцоўка

Помнік і "жывы" сайт

У рэдакцыю працягваюць паступаць лісты, прысвечаныя ўшанаванню Памяці мінулых войнаў. Каб гэтыя паведамленні не згубілі сваёй актуальнасці з-за тэрміну даўнасці і патрапілі на старонкі "Культуры" больш-менш своєчасова, мы вырашылі аб'яднаць чытацкія паведамленні ў аглядавы матэрыял.

Яўген РАГІН

Метадыст аддзела маркетынгу **Бярэзінскай** цэнтральнай раённай бібліятэкі Ірына Сямашка, да прыкладу, паведамляе, што тэма дзяцей вайны стала цэнтральнай сярод мерапрыемстваў райбібліятэкі. Цыкл мерапрыемстваў для юных чытачоў называецца "70 эпізодаў Вялікай вайны". Бібліятэкары яшчэ летась занатавалі ўспаміны бярэзінцаў, якія і сталі асновай яскравых відовішчаў. Спачатку ўдзельнікамі акцыі сталі школьнікі

раённага цэнтра, крыху пазней — падлеткі з аграгарадкаў "Лешніца" і "Папавы".

Уважлівы чытач памятае, што Бярэзінская ЦРБ даўно славіцца тым, што з маладымі размаўляе на іх мове — яркай, нестандартнай, відовішчайнай...

А вось сацыякультурны праект **Пружаншчыны**. Ён, як піша нам дырэктар раённага арганізацыйна-метадычнага цэнтра з Пружан Вольга Шэпель, называецца "Новае пакаленне — будучыня нашай краіны". Моладзь мясцовага аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі вырашыла зрабіць аб'ектам пільнай увагі брацкія магілы чырвонаармейцаў.

Вольга Шэпель расказвае гісторыю помніка, што ўваходзіць у Дзяржспіс гісторыка-культурных каштоўнасцей. У 1920 годзе ля вёскі Крыніца сутыкнуліся часткі Чырвонай Арміі Заходняга фронту і польскія войскі. У баі загінулі 12 чырвонаармейцаў. Па рашэнні Пружанскага рэўкама на магіле герояў устаноўлены помнік — ку-

лямёт "Максім" на пастаменце. Першапачатковы помнік, на жаль, не захаваўся. З 1967 года тут знаходзіцца стэла. Вось яе маладыя работнікі культуры і даглядаюць...

Яшчэ адзін бібліятэчны праект, звязаны з 70-годдзем Вялікай Перамогі. Крэўская, Сасноўская і Сінкаўская сельскія бібліятэкі **Смаргонскага** раёна пастаянна ладзяць працоўныя акцыі па добрапарадкаванні месцаў воінскіх пахаванняў, якія знаходзяцца на тэрыторыі іх устаноў. Так што бібліятэкары тут — яшчэ і своеасаблівыя экскурсаводы-музейшчыкі: заўжды гатовы распавесці пра подзвіг воінаў-вызваліцеляў. Загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу **Смаргонскага** райбібліятэкі Таццяна Камароўская напісала і пра тое, што ўся інфармацыя пра святочныя мерапрыемствы змешчана на сайце. Я зайшоў — і праседзеў за яе вывучэннем прынамсі паўгадзіны. Цікава. Тры дзясяткі раздзелаў даюць максімальна поўную карціну бібліятэчных шчыраванняў. А раздзел "Аўтабібліятэка" падае карту маршрутаў, ёсць графік наведвання кожнага аддаленага і маланаселенага паселішча... Дзякуй!

К

Тактыка культурнага развіцця

Нядаўна дырэктар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтру народнай творчасці і культурна-асветнай работы Алег Хмялкоў наведваў Расію ды Іспанію. Для работнікаў культуры Магілёўшчыны ўдзел у міжнародных форумах — справа, па сутнасці, шараговая. Цікава, ці могуць пахваліцца гэтым у іншых абласцях?.. Але гаворка цяпер пра іншае: пра канкрэтны практычны вынік ад замежных камандзіровак.

Яўген РАГІН

Як фольк-гурту стаць міжнародным

Самае галоўнае, што Магілёўшчыну ў свеце цяпер добра ведаюць. У тым ліку і дзякуючы ўнікальнаму міжнароднаму форуму "Традыцыйная культура як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства". Вось гэты рэсурс Хмялкоў з аднадумцамі і выкарыстоўвае напоўніцу. Да прыкладу, на Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі "Сацыяльна-культурная дзейнасць устаноў дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі як умова станаўлення грамадзянскай супольнасці" ў Санкт-Пецярбургу ён гаварыў пра творчыя праекты, скіраваныя на патрыятычнае выхаванне моладзі. Толькі адна цытата: "Менавіта традыцыйная культура заўсёды ляжала ў аснове фарміравання ідэнтычнасці нацыі і захоўвала інфармацыю аб нашых продках. На грунце гэтай інфармацыі кожнае наступнае пакаленне і фарміруе сваю будучыню". З такой высновай не паспрачаешся.

Адбыўся, так бы мовіць, і абмен праблемамі. (Канферэнцыя праходзіла ў Палацы моладзі Санкт-Пецярбурга.) Яны, натуральна, аднолькавыя. Калі казаць сцісла, неабходна ад тэорыі (навуковага ўдасканалення метадалогіі навучання, скажам, у ДШМ) пераходзіць да практыкі (эфектыўнага выкарыстання інавацыйнага педагагічнага патэнцыялу і выкарыстання замежнага досведу). Расія, да прыкладу, вельмі зацікавіла наша творчае праектаванне. Дарэчы, адным з ініцыятараў правядзення канферэнцыі выступіла Галоўнае ўпраўленне ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Магілёўскага аблвыканкама. Маючы процыму практычных напрацовак, мы не губляем ахвоту вучыцца. Ухваліла.

Цяпер — пра Міжнародны кангрэс фальклору і турызму, які праводзіўся ў іспанскім Орэнсе па ініцыятыве Міжнароднай фальклорнай асацыяцыі. Для даведкі: Беларусь уступіла ў апошнюю летась. Адрозна займае з гэтай пэўня бонусы.

На кангрэсе аналізавалася падрыхтоўка акцыі "Караван-2015", што пройдзе ў чэрвені па шэрагу краін Еўропы. Сярод дзяржаў-удзельніц — і Беларусь. Летась "караваніла" Віцебшчына. Сёлета Магілёўшчына прэзентуе на "Караване" народны ансамбль народнай песні "Парадыз" з Асіповічаў. Удзельнікі кангрэса, у тым ліку і Алег Хмялкоў, прапанавалі, каб у наступным годзе акцыя прайшла і па Беларусі. Спадзяёмся, што так яно і будзе. Лішне казаць, што выдаткі на дарогу і пражыванне беларусаў пад час вандровкі бярэ на сябе аргкамітэт падзеі.

Яшчэ адна прыемная навіна: на чарговым кангрэсе Асацыяцыі, што адбудзецца ў кастрычніку, пройдзе ўручэнне "Залатой Зоркі" (своеасаблівы "Оскар" у галіне фальклору). Ёй будучы ўганараваны прадстаўнікі Ізраіля, Францыі, Іспаніі, Італіі, Латвіі і Беларусі.

Больш за тое, краіны, якія ўваходзяць у Асацыяцыю, маюць права вылучаць свае калектывы на атрыманне звання "Міжнародны фальклорны ансамбль". У кастрычніку сваё права выкарыстаюць Харватыя, Італія, Іспанія, Румынія, Сербія, Балгарыя. Па словах Алега Хмялкова, налета — чарга за Беларусь. Бонусаў прыбавіцца, бо гэтак званне — як гарант прызнання ў свеце не толькі выканальніцкага майстэрства асобна ўзятага калектыву, але і традыцыйнай культуры нашай краіны ўвогуле.

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 2.)

— **Гэта ўсё сапраўды будзе страшана?**

— А вы зірніце, што робіцца хаця б вакол Мінска. Традыцыйнай вёскі ўжо няма! Жыллё ці паражнее разам з сыходам з жыцця сваіх гаспадароў, ці "мадэрнізуецца", калі там хтосьці ўсё ж "кватаруе". Перабудова ідзе карэнным чынам: пластыкавыя вокны, абштытыя сайдынгам сцены... З іншага боку, адраджэнне вёскі — дзяржаўная мэта. Шкада, але аграгарадкі будуцца без уліку рэгіянальных і нацыянальных традыцый, па стандарце, што не мае дачынення да традыцыйнай архітэктуры.

— **Вы выключна тэарэтык? Рамяство не спрабавалі асвоіць?**

— Мая справа — навуковае асэнсаванне творчасці, метадычная дапамога майстрам, каб яны далёка не адыходзілі ад традыцый, асабліва калі яны жадаюць іх трымацца, перадаваць нашчадкамі. І папулярызацыя іх творчасці праз публікацыі, кнігі, медыя. Мая задача ў тым, каб гэтая сфера нашай культуры развівалася, была вядомая і самім майстрам, носьбітам, і замежным гасцям, якія ведаюць, што ў Беларусі традыцыі яшчэ жывыя, у адрозненне ад той жа Заходняй Еўропы.

— **Але ж "новаўвядзенні", з якімі вы зараз змагаецеся, праз некалькі соцень гадоў таксама стануць традыцыямі?**

— Маеце рацыю. У навуцы лічыцца так: калі нейкая з'ява перажывае больш чым тры пакаленні майстроў, яна фактычна становіцца традыцыяй. Хочам мы гэтага ці не. Скажам, не так даўно вучоныя не прызнавалі паліхромную гладзевую вышыўку. Шторы, парцывы, накідкі, якія вышываліся яркімі паліхромнымі букетамі, — з'ява нетрадыцыйная. Спрадвечная вышыўка ў нас ромба-геаметрычная, чырвоная на белым фоне, дзе кожны элемент мае свой сэнс. Але на пачатку XX стагоддзя яна стала адыходзіць у нябыт. Народныя майстры пачалі кіравацца іншымі меркаваннямі: каб весялей было, каб прыгажэй... Навукоўцы гэта не прызнавалі, а майстрыхі, у сваю чаргу, вышывалі так, як ім падабалася. Засталося і вучоным прызнаць: тое, што жыве амаль стагоддзе, будзе існаваць і далей.

— **Хто ж такі беларускі майстар народнай творчасці?**

— Сярод іх ёсць тыя, хто мае званне "народны майстар Беларусі". Такі статус афіцыйна прысвойваецца тым, хто трымаецца традыцый і хто даўно ды паспяхова займаецца сваёй справай. Сёння такіх майстроў у нас — роўна сто чалавек. Мы вельмі ашчадна ды скупуюцца падыходзім да прысваення статусу. Гэта наша эліта. А што да спробы агульнага партрэта... Гэта вельмі актыўны чалавек, які валодае тэхналогіяй традыцыйнага рамяства (іначай у Саюз яны б не трапілі). А далей, пасля атрымання сяброўства ў арганізацыі, кожны пераследуе розныя мэты: адны хочуць рэалізоўваць свае творы, а іншыя проста жадаюць творчых кантактаў з калегамі і працы для душы. Урэшце, выстаўкі, фестывалі, конкурсы — магчымасцей шмат.

— **Чым беларуская матэрыяльная і нематэрыяльная традыцыйная культура адрозніваюцца ад аналагічных сфер у суседзях? Чым яна адметная ў міжнароднай прасторы наогул?**

— За ўсю культуру адказаць не магу. Але наша прадметная народна-мастацкая творчасць вы-

лучаецца тым, што ў нас, у адрозненне ад суседзяў, вельмі добра захаваліся старажытныя праславянскія карані ў культуры. На Беларусі існуюць некаторыя праявы ледзь не тысячагадовай даўніны. І ў вышыўцы, і ў разьбярстве, і ў ганчарстве: кажу пра формы, вырабы, асартымент. Мы можам смела ганарыцца тым, што валодаем, тым, што не атрымалася захаваць у нашых заходнеўрапейскіх суседзях.

— **Які від традыцыйнага рамяства зараз знаходзіцца не ў самым лепшым стане і за які, наадварот, хваляецца не трэба?**

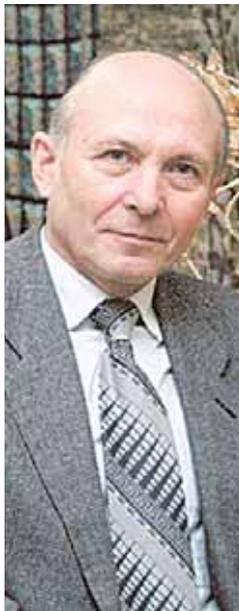
— Калі казаць пра традыцыйныя віды мастацкіх рамёстваў, якія адроджаны сёння наноў ці працягваюць сваё існаванне, то практычна ўсе яны досыць актыўна развіваюцца. А мы, члены Саюза майстроў народнай творчасці, у сваю чаргу, спрыяем развіццю, надаём

Чым жывуць творчыя саюзы?

мі-світулькамі. Больш праблематычны стан спраў у выцінанцы: адзін з найпапулярных відаў народнага мастацтва быў забыты, а зараз — адроджаны. Рынак спажывецкі ў нас тут раскручаны слаба, у той жа Польшчы выцінанкі карыстаюцца поспехам, а ў нас грамадскасць яшчэ не дайшла да гэтага разумення. Таму майстрых-выцінаншчыц мы падтрымліваем конкурсамі і святамі. Лозапляценне папулярнае, асабліва на мастацкім узроўні. Ужо не столькі кошыкі майстры плятуць, хаця і яны патрэбныя, колькі лазовую мэблю, выплятаюць цэлыя гарнітуры. Таму які від рамяства мастацкага і утылітарна-мастацкага не возьмеш, то пабачыш, што ён развіваецца.

— **Ці задаволены вы цяперашнім станам дамоў рамёстваў у раёнах?**

З усіх рамёстваў збяром "...Букет"?

■ **Яўген Сахута:**

"Народныя майстры пачалі кіравацца іншымі меркаваннямі: каб весялей было, каб прыгажэй... Навукоўцы гэта не прызнавалі, а майстрыхі, у сваю чаргу, вышывалі так, як ім падабалася. Засталося і вучоным прызнаць: тое, што жыве амаль стагоддзе, будзе існаваць і далей."

ім імпульс. Скажам, у 1970 — 1980-я ў нас фактычна не было кавальства, я заспеў апошніх майстроў. А сёння мастацкае кавальства з'яўляецца адным з найпапулярнейшых відаў рамяства, дзякуючы актыўнаму сядзібнаму і катэджнаму будаўніцтву, дзе вырабы кавалёў карыстаюцца попытам. Ткацтва, калісьці самы папулярны від рамяства, развіваецца менш, бо сам напрамак даволі спецыфічны. Але тыя ж паясы — папулярныя, кожнаму фальклорнаму калектыву яны патрэбны. І ганчарства развіваецца, але таксама не надта хутка. Адзінкавыя ў рэгіёнах ганчары, але ж яны займаюцца рамяством і напаяўняюць наш рынак хоць гліняным посудам, хоць цацка-

Пра тое, ці стане сайдынг традыцыяй, складанасці ў РДР і гатовыя паўмузея

— Тут сітуацыя складаная... Дамоў рамёстваў у нас сёння каля сотні, што, безумоўна, добра. Гэта новая форма арганізацыі, перадачы і пераемнасці традыцый. Раней такія функцыі ўскладаліся на сям'ю, зараз у дапамогу ўзніклі дамы і цэнтры рамёстваў. Цудоўна, што ў гэтых установах займаюцца і моладзь, і дзеці, бо пакуль маладым гэта цікава, традыцыі будуць жыць. Іншая справа, што названыя ўстановы сёння знаходзяцца ў вельмі складаных умовах. Уззяць хаця б фінансавыя паказчыкі, якія даводзяцца ім, — платныя паслугі. Асноўная задача дома рамёстваў — вучыць мясцовым традыцыям. А на рынку такія вырабы далёка не заўсёды маюць попыт. Рынак часам патрабуе таго, што наша душа нават не прымае, асабліва калі ўлічыць засілле капеечнай кітайскай прадукцыі. Кітайцы ж могуць усё: і салому нашу пераняць, і гліну рабіць. І гэта будзе танней. Рынак можа патрабаваць і антымастацкіх вырабаў. Дык што застаецца майстрам у Дамах рамёстваў? Паглядзіце, што зараз робіцца ў той жа вышыўцы. Дзеткі вышываюць карцінкі з часопісаў ці мультфільмаў...

— **Наколькі складана апынуцца ў Саюзе майстроў народнай творчасці?**

— Складанасць заключаецца ў тым, што прэтэндэнт павінен прытрымлівацца традыцый. Гэта адзінае патрабаванне. Наша праўленне калегіяльна займаецца адборам кандыдатаў. Нават бывае, што ў чалавека не дастаткова высокае майстэрства, але традыцыі — адчувальныя. Мы тады бярэм яго з тым разлікам, што станем чалавека падцягваць. Таксама раз-пораз Саюз робіць і "чыскі".

— **Якія прывілеі дае знаходжанне ў Саюзе?**

— Матэрыяльных — ніякіх. Творчыя саюзы сёння заканадаўча знаходзяцца ў адным шэрагу з усімі грамадскімі

аб'яднаннямі: сабакаводамі, філатэлістамі... Але ўскосна ёсць пэўныя прэферэнцыі. Скажам, мы атрымліваем інфармацыю ад тых, хто хоча бачыць нашых майстроў у сябе на сваяце. Бо вядома: Саюз абы-каго не дашле. (Вось расіяне, дарэчы, прызнаюць, што народнае мастацтва, якім яны вельмі ганарыліся, пастаўлена ўжо на прамысловы паток.) А ў нашых майстроў рукі растуць адкуль трэба! Заўсёды насустрач нам ідуць і ўлады. Скажам, зараз у горадзе прайшоў вялікі кірмаш на 9 Мая, будзе, як заўсёды, гандаль і ў верасні — на адной з пляцовак Дня горада. Вакол Ратушы па выхадных цяпер кірмашы стануць пастаяннымі на працягу вяснова-восеньскага сезону. Дык вось, нашым майстрам арганізатары даюць бясплатную магчымасць гандляваць.

— **Вельмі востра стаіць пытанне аб майстэрнях?**

— Прадастаўляць майстэрні саюз не мае магчымасцей, але некаторую дапамогу ў пошуку аказвае.

— **Дапамогі з боку мецэнтаў і прыватных асоб Саюз не атрымлівае?**

— Не, але мы віталі б гэта. Пакуль такія людзі не знаходзіліся.

— **Традыцыйнае маё пытанне да майстроў "Ці здольныя яны карміць сям'ю сваёй творчасцю?" заўсёды сустракаюць з іранічнай усмешкай...**

— Ну, можа, вам такія майстры сустракаліся! Ёсць тыя, хто жыве толькі за кошт сваёй дзейнасці, не сумяшчаючы яе ні з чым іншым. Такіх людзей мала, але яны ёсць. Калі браць заходнеўрапейскі вопыт, дык і там справы прыкладна такія ж. У Японіі, напрыклад, майстар — гэта нацыянальны здабытак. У нас жа можна мець толькі статус. І вось 22 гады сярод іншых пытанняў Саюза я ўздзімаю наступнае: маючы такія шыкоўныя набыткі традыцыйнай нацыянальнай культуры, мы не можам іх нікому паказаць. Прыязджае замежны госьць з жаданнем пазнаёміцца з аўтэнтыкай — нацыянальным гонарам, а запрасіць яго няма куды. Мы — ці не адзіная краіна ў Еўропе, што захавала гэтую культуру, і пры тым ледзь не адзіная, якая не мае музея традыцыйных народных рамёстваў...

— **Магчыма, дапамога наступны год, які прапаноўюць абвясціць Годом культуры... Гэта было б цудоўнай нагодай.**

— Дык і нешта вялікае нам пакуль не трэба. Утульны з дастатковай умяшчальнасцю музей, які б меў некалькі залаў, каб паказаць традыцыі і сучасны ўзровень рамяства. Дарэчы за гэты перыяд у фондах Саюза сабраліся шматтысячныя калекцыі. Паўмузея мы гатовыя забяспечыць і перадаць дзяржаве хоць заўтра!

Зусім нядаўна гэты квартал шэрых дамоў, дзе да вайны размяшчалася яўрэйскае прадмеце з драўлянай забудовай, мала хто ведаў з гасцей польскай сталіцы. Але здарыўся цуд: пасярод непрыкметнага кварталу Муранова з'явіўся сапраўдны шэдэўр архітэктуры — Музей гісторыі польскіх яўрэяў. Унікальны будынак спраектаваў фінскі архітэктар Райнэр Махламякі. "Гэта літар, што асвятляе месца публічнай прасторы. І "пушка", і сам "торт" — усё ў адным", — сказаў пра свой твор аўтар праекта.

ПОЛЬШЧА

Сучасны музей у сучаснай архітэктуры

Двухслойныя фасады музея эфектна глядзяцца ў сонечным ззянні. Знешні пласт, зроблены са шкляных панэлей і меднай сеткі, мігціць, нагадваючы незямны бляск казачных крылаў. А ў цёмны час сутак гэты будынак насамрэч, бы вялікая ліхтарня, асвятляе ўвесь квартал. Памяшканне выставачнага комплексу ўключае канферэнц-залы, бібліятэку і кашэрны рэстаран, музей распавядае людзям пра тысячагоддзе супольнай гісторыі славян і яўрэяў, што трагічна абарвалася ў адначасе пад час Другой сусветнай...

Пра тысячу гадоў

Музей гісторыі польскіх яўрэяў — гэта не музей Халакоста. Звонку ён і сапраўды нагадвае вялікую скрыню, але ўсярэдзіне хавае той самы "торт", пра які казаў Райнэр Махламякі. Некакана прасторны вэстыбюль галоўнага ўваходу мае выгнутыя сцены вышыняй 20 і даўжыняй 70 метраў, што выпінаюць, напружваюцца, пульсуюць. Вэстыбюль праразае наскрозь амаль увесь будынак, увасабляючы цудоўнае расступанне водаў мора пры выхадзе іудэяў з Егіпта, што апісана ў Кнізе Зыходу.

У Мінскай абласной бібліятэцы імя Аляксандра Пушкіна адбылася выстаўка мінскага мастака Спартака Аруцянна "Раскіданыя камяні", прысвечаная 100-годдзю генацыду армян у час Першай сусветнай вайны.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

АРМЕНИЯ

Ёсць цынічнае выслоўе: "Вайна ўсё спіша". Вайна і насамрэч спараджае ў асоб амаральнага складу ілюзіі, што ўсяго можна дамагчыся сілай зброі і потым не несці адказнасці. Кіруючыся згаданай тэзай, улады Асманскай імперыі ўзяліся надзвычайнымі мерамі ва ўмовах надзвычайнага становішча перарабляць дзяржаву, населеную многімі народамі, якія спавядаюць розныя рэлігіі, у монаэтнічную і монаканфесійную... З той пары тэма пакут і ахвярнацтва ўкаранілася ў генетычную памяць армян. Беларусам гэта зразумела, бо наша краіна зведала вялікую бяду ў час Другой сусветнай вайны. І той "знак бяды" несці нам, пакуль жывём... Як кожны армянскі мастак хоць раз у жыцці абавязкова на-

Экстэр'ер музея.

Ззянне нябесных крылаў

Уанойлены кунал варшаўскай синагогі.

Вэстыбюль з мультымедыя-панэлямі.

Наведвальнік, стоячы ў музеі, можа праз шкляныя шыбы ўбачыць помнік героям гета на пляцы перад будынкам. Мы праходзім па шырокім мосце, над сутарэннямі, дзе і месцяцца выставачныя залы. Гістарычную частку пачынае манета з XII стагоддзя з надпісамі на іўрыце. Яе існаванне сведчыць аб прысутнасці яўрэйскіх купцоў у Польшчы яшчэ ў раннім Сярэднявеччы. Надзвычай эфектнай з'яўляецца рэканструкцыя даху драўлянай синагогі XVII стагоддзя з Украіны. Яе столь была распісана кабалістычнымі знакамі задзяку, фрагментамі Торы, расліннымі арнаментамі. Тая синагога згарэла яшчэ ў час Першай сусветнай вайны, але яе дах аднавілі на падставе эскізаў і фатаграфій XIX стагоддзя. А пры дапамозе інтэрактыўных камп'ютарных праграм музей запрашае наведвальнікаў у падарожжа скрозь стагоддзі.

Асвета і памяць

Што мы насамрэч ведаем пра яўрэяў на землях колішняй Рэчы Паспалітай? Пытанне няпростое, калі зазірнуць у школьныя ды ўніверсітэцкія падручнікі, дзе пра народ, што суіснаваў з нашымі продкамі блізу тысячы гадоў, напісана некалькі радкоў. Музей гісторыі польскіх яўрэяў распавядае пра іх паходжанне і рэлігію, пра яўрэйскую архітэктуру і дыялекты ідышу ў Рэчы Паспалітай. Для мяне сапраўдным адкрыццём стала гісторыя яўрэяў, што ў выніку падзелаў Рэчы Паспалітай трапілі ў склад Прусіі і Аўстрыі, дзе расквітнела іх культура і асвета, але, разам з тым, паскорыліся і працэсы асіміляцыі.

Аўтэнтчных артэфактаў у экспазіцыі пра той перыяд — небагата, але кожны з іх — унікальны, бо гэта тое, што дзівам ацалела ў полімі мінулага стагоддзя. Тут ёсць шыкоўны збор рытуальных прадметаў і артэфактаў іудаізму, калекцыі карцін і плакатаў. Маецца і велізарны архіў фота і фільмаў, у тым ліку знятых у Беларусі. Асобныя экспазіцыі прысвечаны розным рэгіёнам Еўропы, у тым ліку — і нашым землям. На малюнках, карцінах і здымках — Брэст,

Сяргей ХАРЭЎСКІ, мастацтвазнаўца

Мінск, Гродна, Віцебск, Пінск... Бадай у Варшаве сёння можна дазнацца пра беларускіх яўрэяў больш, чым дзе ў свеце.

Гэты музей ужо стаўся цэнтрам культуры і адукацыі не толькі яўрэйскай грамадскасці. Важнымі тэмамі яго дзейнасці з'яўляюцца, сярод іншага, талерантнасць, адкрытасць і разнастайнасць. Звяртаючыся да гэтых каштоўнасцей, музей паказвае велізарнае багацце, што колішняя Рэч Паспалітая мела як краіна з многімі культурамі.

■ Двухслойныя фасады музея эфектна глядзяцца ў сонечным ззянні. Знешні пласт, зроблены са шкляных панэлей і меднай сеткі, мігціць, нагадваючы незямны бляск казачных крылаў. А ў цёмны час сутак гэты будынак насамрэч, бы вялікая ліхтарня, асвятляе ўвесь квартал.

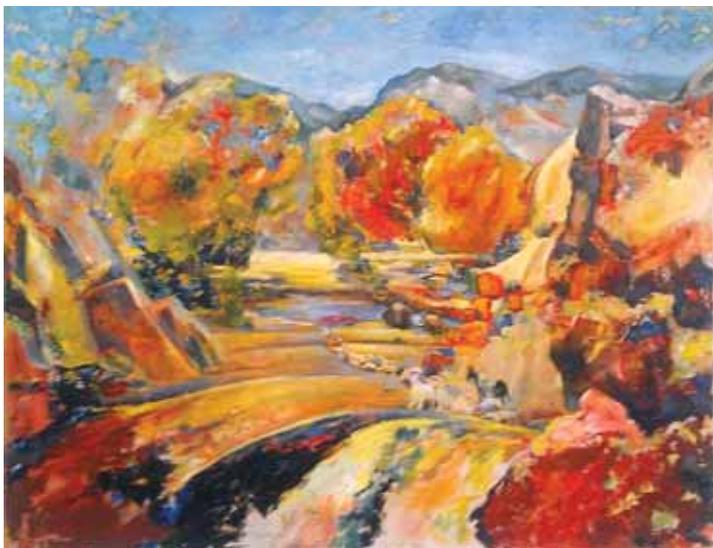
Не сакрэт

Але гэты музей, перадусім, — месца сустрэчы людзей, якія хочуць лепш зразумець мінулы і сучасную культуру, тых, хто не жадае мець справу са стэрэатыпамі і гатовы захапляцца яе шматколернасцю і шматалічнасцю, усіх, хто трымаецца ідэалаў адкрытасці і шчыра прагне спазнаць раней невядомае і ўсвядоміць сабе маштаб той страты, што прынесла ідэалогія нянавісці. Цяпер гэта выключны і самы сучасны музей у Польшчы. Урэшце, ніколі раней лёс яўрэяў тут не быў прадстаўлены так маштабна і комплексна.

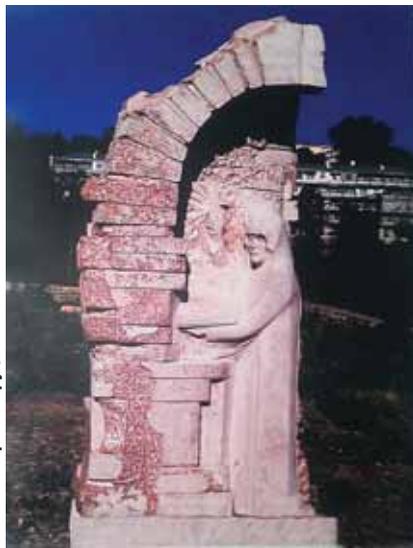
Чакаючы, пакуль скончыцца дождж за акном, я глядзеў на неспынную плынь наведвальнікаў, што, заходзячы, як зачараваныя азірліся па баках, разглядаючы незвычайную архітэктуру, а тыя, хто выходзіў, былі задумненыя. І, спадзяюся, прасветленыя. У тым няма ніякага сакрэту. Добры сучасны музей мусіць быць носьбітам вялікіх ідэй, увасобленых у выдатнай архітэктуры.

ТЭКСТ

Камяні для новабудойлі

Работы Спартака Аруцянна.

малое гару Арарат, гэтак жа ён — найпрост ці ўскосна — хоць калі звернецца ў творчасці да згаданай трагедыі. Прынамсі, такое уражанне ўзнікае ад знаёмства з сучаснай культурай Арменіі. Спартак Аруцян у сваёй творчасці доўжыць гэтую традыцыю. Прысвяціўшы ўласную выстаўку сумнай даце, ён, аднак, зрабіў экспазіцыю з твораў

армянскага жывапісу Марціроса Сар'яна. Можна сказаць, што творчасць мастака адпавядае ўяўленню шырокай грамады пра Арменію. Для Беларусі, аднак, гэта экзотыка і яркі, зусім не лішні, мазок у традыцыйна стрыманай палітры айчыннага жывапісу. У спадара Аруцянна, па ягоных словах, дзве радзімы: Арменія і

Беларусь. У Мінску ён жыве больш як трыццаць гадоў. За гэты час ягоная армянская душа адаптавалася да беларускіх рэалій. Яго жывапіс — надзвычай экспрэсіўны, з дэкаратыўным ухілам. І, на маю думку, найбольш мастаку ўдаюцца пейзажы ды нацюрморты. Партрэт і сюжэт, дзе важным чыннікам з'яўляецца псіхалагізм, не надта пасуюць творчай ментальнасці Спартака Аруцянна. Скульптура прадстаўлена на фотаздымках і ў малых формах. Аўтар мае пэўны дасягненні ў манументальнай пластыцы — ізноў жа, калі тэма яму блізкая. Мне ж, да прыкладу, было цікава даведацца з Сеціва, што рэльефныя выявы на агордох Пасольства Венесуэлы ў Мінску (дзяржаўны герб і партрэт Сімона Балівара) зрабіў менавіта Аруцянн. Мастака вабіць рэалістычная форма, але эксперыментуе ён і з абстрактнай. Працуе і па аздобе інтэр'ераў.

Спартак Аруцянн — асоба шматгранная. Да гэтага яго прымушаюць і спецыфічныя варункі мастацкага рынку, і ўласная натура, якой цесна ды, мабыць, сумна ў межах нейкай адной творчай спецыялізацыі.

Хуткасьць жыцця. Прайшло дзесяць гадоў, як ад нас пайшоў Паэт. Калі не стала Анатоля Сыса, мне патэ-лефанавалі і Аляксей Марачкін, і Ларыса Раманавы, і... Але я не паехаў ні на пахаванне, ні на дзевяць, ні на сорок дзён. Замкнуўся ў майстэрні і пачаў сваю размову з Паэтам сродкамі выяўленчага мастацтва. І было з чаго нават не пачынаць, а працягваць.

У 1999 годзе на саракагоддзе я падарыў Анатолю свой твор "Час", які яшчэ называўся "Толікава канюшня: 1999". Потым карціна вярнулася да мяне і экспанавалася на колькіх выстаўках. А як вярнулася? Ды Сыс у "непрыглядным" стане збіраўся выкінуць мой падарунак у акно. Таму і забраў... За гады нашага знаёмства і сяброўства (тэрмін, калі мая майстэрня знаходзілася побач са сталічнай філармоніяй) я ніяк не мог зрабіць нармальны накід, не кажучы пра партрэт Сыса. Гісторыя пакінула шмат анекдатычных аповедаў на тэму: "Сыс як натуршчык". Напрыклад, пачынаю яго маляваць, як прыходзяць у студыю чаканья, але раней за вызначаны тэрмін, немцы, і Анатоль адразу да іх: "Ся-рожа (перакладчык — А.К.), запытай у іх, чаму яны маю хату спалілі?". Меўся на ўвазе ваенны час.

Анатоль не стала. Да дня ягонага смерці мы не бачыліся амаль чатыры месяцы. Ягоны страшэнны выгляд (як кажуць), нежаданне жыць (асабліва пасля смерці маці: пра тое яго апошні верш "Начаваў я ў вулі..."), плёткі, абразы, брыдота вакол ягонага асобы для мяне засталіся ў баку. Першымі я зрабіў некалькі твораў вадзянымі фарбамі: акварэль, акрыл, акварэльныя алоўкі — як працяг нізкі твораў, натхнёных вершам Анатоля "Пан Лес". Гэта і партрэт Сыса (2006 год), і трыптых "Толікава канюшня": "Час", "Вершы", "Памяць" і "Ля парога роднага дома", падказаны вершам "Мая хата без сяброў не хата". Разам з імі з'явіўся і жывапісны "Пан Лес". Я рабіў папярэднія эскізы, нават кардон да карціны. Для мяне

Алесь Квяткоўскі. "Пчалінае ўзнясенне".

Мой Сыс

Алесь Квяткоўскі. "Начаваў я ў вулі...". Анатоль Сыс.

Алесь КВЯТКОЎСКИ,
мастак

ТЭКСТ

ФОТОФАКТ

І ўсё ж пахавана...

На вялікі жаль, ні розгалас у СМІ (у тым ліку і артыкул Пётры Васілеўскага "Пахавана пад уцяпляльнікам" у "К" № 18), ні негатыўная рэакцыя з боку грамадскасці не прыпынілі работ на фасаднай частцы Палаца культуры "Лошыцкі", у выніку якіх "ахвярай" стала манументальнае зграфіта аўтарства двух народных мастакоў Беларусі Гаўрылы Вашчанкі і Уладзіміра Стэльмашонка. Дадзены сумны прыклад яшчэ раз сведчыць пра пільную неабходнасць распрацоўкі на дзяржаўным узроўні сістэмы абароны манументальных твораў — гаворка, вядома, не пра тыражныя работы — у публічнай прасторы.

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Анатоль у вобразе язычніцкага Пана павінен быць падобным на класічны, амаль кананічны прыклад такой выявы. І як словамі растлумачыць, адкуль прыляцела белая птушка, прышкандыбалі гарэзлівыя лесавічкі?

Толькі за год пасля смерці паэта мора броду вылілася на ягонае імя. Бог ім усім суддзя — добразычліўцам дэідэяў і здаросцікам. У мяне з ім таксама не вельмі карэктныя спрэчкі былі, не вельмі далікатныя словы гучалі паміж намі. Але факт, што ён мяне цікавіў як Асоба, як Творца, як чалавек, які гаварыў праўду. Ох, якую некалькімі словамі не прыемную... Нават зараз уяўляю рэакцыю на Толікавы праўдзівыя словы, ці то на адрас народнага мастака, ці то палкоўніка, ці то бізнесмена. А праўда з вуснаў, як шмат хто лічыў,

блазна, аказвалася часта найпраўдзівай! Зразумела, шмат каму непрыемная, нават лепшым сябрам. Ды ці былі яны ў яго насамерч? Думаю, што сёння ён са многімі так званымі сябрамі нават і не паздароўкаўся б...

Анатоль шмат мне даў. "Ведаеш, Квят! — гэта ён мне. — Табе не хапае эпапажу! Каб я ўмеў маляваць — я б у золаце хадзіў..." Сыс парушыў маю эфектную і трохі эфектыўную ў матэрыяльным плане "Гульні з вадзянымі фарбамі". У мяне з'явіўся новы падыход не толькі да мастацкага матэрыялу, але і новага эстэтыка.

Дзякуючы Анатолю мы з жонкай, Вікторыяй Ільінскай, пазнаёмліліся з цікавымі людзьмі (усім ад майго імя Сыс дарыў мае ж карціны): гэта пісьменнікі Вітаўт Чаропка і Андрэй Федарэнка, музыканты Слава Корань і Каця Камоцкая... Ды каго толькі не пабывала ў маёй майстэрні напрыканцы ХХ — у пачатку ХХІ стагоддзяў! Фінансісты і міліцыянеры, гандляры і дыпламаты, пачынаючы бамжы і філосафы.

Паэт пайшоў, але сяброўства з пазыяй працягваецца. Зараз ладзім свае супольныя творчыя задумы з Віктарам Шніпам, суседам, земляком, аднадумцам, у каго адносіны з Анатолям Сысам былі выключнымі... Пасля ўзрушанасці "Панам Лесам" мною былі створаны яшчэ карціны, на якіх і не павінен быў апынуцца вобраз Сыса. Гэта "На Беларусі Бог жыве" паводле верша Уладзіміра Караткевіча. У 2008 годдзе быў створаны "Бажавоўк". Прынцыпова класічны, моцны выгляд героя, сур'ёзны звер, у нагах — улюбёны футбольны мяч.

Яшчэ праз год мы з Вікторыяй самі наведлі Гарошкаў. Сястра Анатоля Тамара пакінула нам ключ і мы тыдзень адпачывалі на радзіме Паэта. Тут нарадзілася карціна "Пчалінае ўзнясенне". На ёй — канкрэтны кавалак вёскі са знакамітай ліпай ля дома, край шашы Рэчыца-Лоеў, Толікаў падворак, і мы, якім прысвечаны верш "Дух".

Ад Анатолевага твора "Пчаліная матка" пачалася мая "пчаліная" тэма ў творчасці: "Дзікі мёд", "Вулей-1", "Соты", "Рамка", "Мядовы Спас". — твораў ярскава-кадміевых, якія на вернісажах перабіваліся халоднымі, зялёна-сінімі кампазіцыямі, натхнёнымі бярозавым гаем, пад якім спачыў Паэт. Нідзе яшчэ не бачыў такіх могілак сярод дрэў-бяроз высока над шашой Брэст — Бранск. Можна ўявіць такую сітуацыю: тыя могілкі, быццам карабель, што імкнецца да Дняпра, а над усім гэтым — фантастычнае паветра. Вось і мрояцца мне казачныя аб'екты над вёскай Паэта, і ён сам, які сочыць за намі...

Паэта не стала. Прайшло дзесяць гадоў. Асабіста я ганаруся тым, што сябраваў з ім; лічу, што зрабіў як чалавек, як мастак свой учынак, калі стварыў галерэю з трыццаці пяці твораў, прысвечаную Анатолю Сысу, якую называюць "У крыж Паэта" ці "У вянок Анатоля Сыса". Мне за іх не саромна ні перад Богам, ні перад Беларуссю.

(Заканчэнне.)

Пачатак у №№ 13, 16, 18.)

Калі лідарам Краіны Саветаў стаў Мікіта Хрушчоў, анекдоты пасыпаліся, бы з рога: народ адчуў подых "адлігі". Развязаўся языкі, з'явілася азначэнне "ўцэнены анекдот": "Пры Сталіне за яго давалі дзесяць гадоў, цяпер сталі даваць толькі сем".

Галоўная тэма — харчовы крызіс. Перастаў выходзіць статыстычны штогадовік "Народная гаспадарка СССР", бо лічбы аказаліся бязрадаснымі. Народ адразаваў жартам: "Статыстыка, як жанчына: цікава, што яна паказвае, але яшчэ больш цікава, што яна прыхоўвае".

СМІ штовосень суцяшала народ, што ў ніколі нікім

— Скажыце, што было раней: яйка ці кура?
— Раней было ўсё".

Увосень 63-га хлебавады скасоўвалі выпечку батонаў і булак, зачыняліся кандытарскія цэхі. Белы хлеб выдавалі хворым і дашкалятам па даведках, завераных пячаткамі. ЖЭСы вылучалі квіткі-талоны — я іх захоўваю для гісторыі! — на бялізну, мыла, крупы, масла... Ды літаральна на ўсё! Улады гэта ўвёртліва назвалі "часовымі цяжкасцямі". Народ імгненна адразаваў афарызмам: "У СССР няма нічога больш вечнага, чым часовыя цяжкасці".

Над вялікай краінай навісла пагроза татальнай картанай сістэмы.

Вачыма Ларывона-мухі

ТЭКСТ

Уладзімір АРЛОЎ,
кінарэжысёр

Амаль сур'ёзна пра смешнае

не бачаныя міфічныя "закрома родины" сёлета засыпана зерня на 9,3% больш, чым летась. Хто-ніхто здагадваўся гэтыя штогадовыя працэнты прыросту класці...

Больш за ўсё анекдотаў існавала ў форме дыялогаў. Напрыклад такі:

"Пакупнік і прадавец.
— Скажыце, у вас няма мяса?"

— У нас няма рыбы, мяса няма ў краме насупраць".

Тэма харчовага недахопу была ў анекдотах пра ўсіх народаў СССР.

"Ідзе адэсіт па Маскве, аглядае шыльды крам, зайдросціць:

— Як у Маскве добра гучыць: "Мосхліб", "Мосмяса", "Мосрїба"! А то ў нас, у Адэсе: "Одэхліб"? "Одэмяса"? "Одэрїба"?.. То я вжэ нэ кажу пра Хэрсон!"

Партапарат, што са сталінскіх часоў не пярэчыў вярхам, знайшоў выйсце: прыпіскі! Аднымі і тымі ж тонамі, скажам, масла рабіла справаздачу адна вобласць, затым тыя ж меры "перакупала" суседня — і таксама справаздачу выглядала паспяхова! Анекдоты ў форме дыялога нагадалі ці то творы спуцкіх вострасловаў, ці то незапрыфманаваныя жарты Ларывона-мухі.

"— Колькі ваш калгас надойвае малака?"

— Пяць з паловай тон.

— А колькі здаецца дзяржаве?"

— Восем і тры дзясяты тоны".

Ва ўстановах стэнды ўпрыгожвалі графікі ды дыяграмы росту надояў і ўраджайнасці, але з паліц крам зніклі паступова нават заляжалыя плаўленыя сыркі.

Пасля візіта ў ЗША Хрушчоў рашыў: выратаваць — гэта кукуруза!

І зарыпелі пёркамі пісьменнікі! Нават беларускі класік на спіле дзён выдаў: "Кукуруза — гэта сала, кукуруза — малако! Кукуруза-за-кукурузка, усім жывёлам ты закуска!"

Кінематаграфісты тэрмінова выдалі таленавітую мультыплікацыйную агітку "Чудесница". Газеты, кіначасопісы поўніліся матэрыяламі пра чуд-культуру, якая... тады ў нас чамусьці не жадала выпяваць. Віцебшчына — не штат Аёва!

Каб задобрыць Хрушчова, падхалімы выстройвалі ўздоўж яго маршрута сценку з раслай кукурузы, якую вырасталі ў гаршках. А па-за ёю: "Кукуруза — па шыю... калі ўстаць уніз галавой".

Народу заставалася адно: жартаваць:

"— Дагонім Амерыку па вытворчасці малака і мяса!"

— А калі дагонім, можна будзе там застацца?"

Можа, людзі цяргелі б і надалей, але крыўдзілі весткі, што СССР дапамагае харчаваннем, прамысловымі вырабамі і валютай краінам, якія і на мапе не адразу знойдзеш: варта было іх кіраўнікам заявіць, што там маюць намер будаваць камунізм. Тая краіна адразу ж станаўлілася "брацкай", а Савецкі Саюз — яе валютным донорам. Скажам, СССР "задарма" пабудаваў на Ніле Асуанскую плаціну, а лідара Егіпта Насэра, які быццам збіраўся ўсталяваць нейкае падабенства камунізму, уганараваў высокай узнагародай. Каштоўны падарунак у выглядзе плаціны, узнагарода не перашкодзілі Насэру з часам перастраліць у сябе камуністаў.

(Працяг. Пачатак у "К" № 18.)

Сярод найбліжэйшых планаў, якімі заклапочана Вольга Палівода, — стварэнне і ўсталяванне мемарыяльнай шыльды кампазітару на доме па мінскім адрасе Пляханава, 71, дзе ён жыў. Мэтазгоднасць праекта падтрымаў Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. У адказе, атрыманым з названай установы, у прыватнасці, зазначаецца, што памяць Ігара Паліводы павінна быць ушанавана належным чынам, а сам кампазітар названы выбітным беларускім музыкантам. Мемарыяльная шыльда, падкрэслена таксама ў лісце, "не толькі паслужыць увекавечванню памяці нашага сьліннага земляка, але, стаўшы яшчэ адной турыстычнай візітнай карткай краіны, будзе папулярызаваць культуру Беларусі і саму Беларусь у свеце".

— 3 гэтай нагоды, — зазначае Вольга Палівода, — летася скіравала зварот у Мінгарвыканкам, адказ на які паведамляў, што бюджэтам Мінска сродкаў на стварэнне такой памятки не прадугледжана, што, аднак, не забараняе выкарыстоўваць іншыя крыніцы прыцягнення фінансавання пад названую мэту, "улічваючы значныя заслугі Паліводы І.І. перад Айчынай". Тады быў адкрыты дабрачынны рахунак (9004-Р/Добрачынны рахунак BYR, аддзяленне 175 філіяла 529 "Белсвязь" 000033). Справу, пераканана, можна будзе зрабіць так, як пляецца ў адной з песень аўтарства Ігара: "...Што не зможаш адолець адзін, — / Талака дапаможа табе!". І я шчыра вітаю тое, што да ініцыятывы ўжо далучылася моладзь, якая зможы дапамагчы ў пошуках патэнцыйных фундатараў, а таксама ў распаўсюдзе звестак пра збор сродкаў у Сеціве.

А 21 мая ў сталічным Дзяржаўным музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры краіны распачынаецца выстаўка, што прадставіць архіў кампазітара.

Са спробы акрэсліць спадчыну Ігара Паліводы і прыгадаць вытокі яго шляху да кампазітарскіх вяшчын і складаецца гэтая частка ўмоўнага дыялогу. Ён уключае не толькі развагі Вольгі Паліводы, але і фрагменты дзённікавых запісаў Ігара Паліводы, адабраных і падрыхтаваных для публікацыі Вольгай Пятроўнай.

Хто ты, кампазітар?

В.П.: — Сёння мы сталі сведкамі таго, што кожны стаяць ці шавец можа называць сябе кампазітарам альбо паэтам (ці, як цяпер прынята казаць, аўтарам музыкі і аўтарам слоў). Ігар жа адчуваў патрэбу займаць другую кансерваторскую адукацыю (вучыўся ён з пэўнымі перапынкамі амаль два дзесяцігоддзі), каб пачуваць сябе дасведчаным у найдрабнейшых, падавалася б, тонкасцях прафесіі, ведаць дэталі цікавых яму жанраў. Ці ёсць такое стаўленне на сучаснай сцэне? Бяруць сумневы...

Усёго ж Ігарам Паліводам напісана 96 песень ва ўсіх праграмах і па-за імі. Плюс акадэмічныя творы: Канцэрт для фартэпіяна з аркестрам, варыяцыі, саната, чатыры

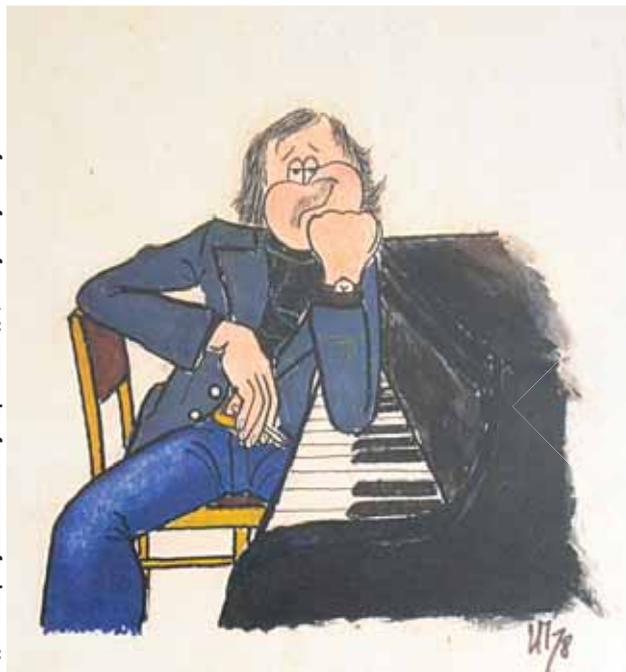

Ігар Палівода. 1980-я г.

У гэтым нумары мы працягваем знаёміць чытачоў са старонкамі дзённіка выдатнага беларускага кампазітара Ігара Паліводы. Як "К" распавяла на пачатку артыкула ў пазамінулым нумары, намі выбрана форма ўмоўнага дыялогу паміж кампазітарам і ягонай удавой Вольгай Палівода праз 19 гадоў, што прайшлі з часу сыходу ад нас Ігара Ігаравіча. Менавіта Вольгай Пятроўнай, сярод іншага, захаваны архіў рукапіснай і машынапіснай спадчыны Паліводы — музычнай ды літаратурнай, што адкрываецца для даследчыкаў феномену знакамітага творцы.

Сяргей ТРАФІЛАЎ; публікацыя і падрыхтоўка дзённікавых запісаў Вольгі ПАЛІВОДА

Маэстра і яго сад у квецені

Адзін з жартоўных малюнкаў Ігара Паліводы, на музычную тэму. 1978 г.

аранжыроўкі для дзвюх раляў фантазіяў на тэму "Бітлз". А яшчэ — карцінкі, шаржы, карыкатуры, шмат вершаў і прозы. Увесь гэты матэрыял, што захоўваецца ў сямейным архіве, вядома ж, трэба друкаваць, але пачнём з экспанавання ў Музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі. Такім будзе мой падарунак Ігару да 65-годдзя з дня яго нараджэння.

І.П.: "1983 год. Пан. 25.4.1983 г. Гродна

Часам кідаю піць горкую. Многае ў такіх выпадках крута змяняецца, і тады адкрываецца мая канцылярка. Штат у ёй мінімальны і рабочы дзень не ўнармаваны. Спараджае яна многае і мно-

гае — ад вольных верхыкаў і расказаў для "мадзьярскіх" выданняў, артыкулы для газеты "Ведамасць" (з'яўляюся рэдактарам ад трох гадоў і вышэй) да аранжыровак, апрацовак і нават песенек. На жаль, да вершаплётства я пакуль не дайшоў: надта паважай добрае вершы.

Увогуле, кантора піша. Прага да ўсялякага паперамарання, атрыманая ў спадчыну, на тое выглядае, адспачылай бабулі Кацярыны Мікалаеўны і сёння здаровага дзедка Пятра Іоўлевіча, якому нешта каля ста, з'явілася ўва мне з ранняга дзяцінства. Падавалася б, такога кшталту патрэбы няцяжка задаволіць: бяры і перапісвай (перадрукоўвай) Л.Талстога, М.Чарнышэўскага ці проста Вялікую

Савецкую! Дык не. Усё трэба выдумляць з галавы.

У школьныя гады прагу маю з лішкам задавальнялі "галапузкі". Цяпер ім патрабуецца замена.

Пасля некалькіх паспяховых мелодый у песнях па Р.Бёрнсу і дзвюх-трох добрых знаходак у аранжыроўках і апрацоўках для "Песняроў" адчуваю ў сабе патрэбу да музычнага сачыняльніцтва* (тут і далей сімвалам "*" пазначаны зноскі аўтара ўнізе машынапісных старонак дзённіка: мы падаём іх у дужках пасля таго месца ў тэксте, да якога зноска адносіцца — С.Т.). (* Такую патрэбу, праўда, адчуваў і раней, яшчэ са школы. Пра тое сведчаць дзве таўсценныя папкі са спісанымі нотнымі лісткамі і шмат такога іншага.) Больш за ўсё цягне да песень. Па-

(* Прашу не бльгаць з "траўкай", той, якую кураць!) Са спачуваннем і разуменнем гляджу на тых, каму бывае блага раніцамі.

Вось тут і пачынаюцца намеры да творчых высілкаў. Сачыняць песенькі цікава, але бяда ў тым, што хочацца іх пачуць, і бывае цяжка вытрымліваць меру. Не хочацца распужаць бліжніх сваімі шматлікімі опусамі.

Сярод песеннікаў-прафесіяналаў ідзе барацьба не на жывот, а на смерць. Многія з гэтай мясарубкі выбіраюцца толькі ў выглядзе фарша.

Не хачу быць Паўлсам. Але і ператварыцца ў фарш у маладыя гады не хацелася б.

Сер. 27.4.1983 г.

г. Мінск

Днём прыехалі дамоў, сустраляю новымі фінансавымі

Вольга Палівода ля партрэта мужа. 1997 г.

Ігар і Вольга Паліводы: дыялог праз 19 гадоў. Частка II

Так выглядаюць старонкі з дзённіка кампазітара і іх афармленне ў асобныя кніжкі.

куль мне няважна, ці гуцаць мае практыкаванні з эстрады ці па радыё, бо пакуль гэта ўсяго прыгожыя мелодыі, не больш за тое.

І вось задумаў я нядобрае: зноў пагрузіцца ў ВНУшныя нечыстоты. Няхай мяне, як кажучы, навучаць. Дзіка, кашне, але паспрабаваць варта — паглядзець, які з мяне будзе кампазітар.

Час чамусьці ідзе з пастаянным паскарэннем. Але хаця пішу нямаля, нічога паспраўднаму годнага ўвагі яшчэ не стварыў. Адчуваю: магло быць куды лепш.

Пакуль не п'ю горкую. Адчуваю сябе някепка [...]. Мазгі хаця і дурныя, але чыстыя. Нярэшкі пакуль прыдумваю пігулкамі і травамі*.

сюрпрызамі. Яны зараз не дарэчы. (А калі фінансавыя праблемы былі дарэчымі?)

Прыезд з сабой чарнавыя запісы трох сваіх апошніх опусаў у песенным жанры і адной аранжыроўкі нейкага У.Маёрава. Найбольш паспяхова атрымалася аранжыроўка.

Трэба набіваць руку. Цяжка пачынаць у трыццаць тры гадоў. Але нехта ў гэтым узросце памёр і ўваскрос. Мне ж, не прэтэндуячы на неразумныя аналогіі, трэба будзе яшчэ высветліць, на якім я свеце ў свае трыццаць тры.

Зараз у Гродне штодзёна глядзеў па тэлевізары Польшчу. Увогуле, нічога такога. Але ў суботу яны далі нешта накштат мясцовага тэле-хіт-парада — 15 найпа-

пулярных баевікоў тыдня. Калі не браць у разлік цудоўную работу тэлевізійшчыкаў, уражанне засталося самае гідкае — нібыта прысутнічаў на эксгумацыі. Каменныя, мармурова нагрэтыя, бессэнсоўныя вочы нейкіх чалавека-робатаў, нашпигаваных наркотыкамі, — адхіленыя, непарушныя, як у манекенаў; блазенскія строі, пачварныя прычоскі з узбітымі, бы вяршкі, макушкамі і брытымі віскамі...

Відаць, трыццаць тры — гэта ўжо зашмат для такой музыкі.

Граюць, аднак, добра. Тэхнічны ўзровень фанаграм высокі — нам такі не хутка прысніцца. Але музыка і тэксты... Мне стала ніякавата, нібы пабываў на зборышчы Ку-Клус-Клана.

Будзем спадзявацца, што адказныя таварышы міністэрства культуры, а таксама масцітыя нашы кампазітары і шырокая грамадскасць не дапусцяць распаўсюджвання чагосьці падобнага ў нашай краіне Развітога Сацыялізму".

Сер. 1.6.1983 г.

Мінск

[...]

Пытанне аб працягу маёй адукацыі ўсё яшчэ адкрыта. Наш кіраўнік, верагодна, моцна хоча, каб я стаў кампазітарам. Ён кажа, што я павінен "браць за горла" Лучанка. Я паспрабаваў быць, ды чагосьці саслізгваюць рукі. Зразумеў, што не магу прылічыць сябе да спецыялістаў-гарлахватаяў, і ўжо тым больш паспрабуй вазьмі за горла члена ЦК КПБ, дэпутата Вярхоўнага Савета, рэктара кансерваторыі і Старшыню праўлення Саюза кампазітараў у адной асобе!

Відаць, не атрымаецца з мяне добры кампазітар.

Не я адзін хачу вучыцца. Чацвёрта маіх сатаварышаў па падмоствах пацягнуліся да ведаў і барацьбы за вышэйшыя дыпломы. Сёння яны здавалі экзамен па спецыяльнасці (ні-як не зразумею, якая такая гэтая спецыяльнасць) у інстытут культуры і ўсе атрымалі ацэнкі "добра". Аднаму з іх зараз 45 гадоў, і ўчынак яго можна расцэньваць як подзвіг: ён атрымае дыплом якраз да свайго 50-гадовага юбілею.

Хутка зноў буду матэрыялізаваны: набліжаецца да канца буйны — пасля другой аварыі — рамонт белага аўта. Машина добра праветрывае мазгі, цудоўна адцягвае ад навязлівых думак пра ўсялякую творчасць і дакладна вырашае матэрыяльныя праблемы. Яна патрэбна мне, як паветра. Сеўшы за руль, лягчай браць за горла патрэбных людзей: не возьмеш за горла, дык прынамсі прыдавіш.

А пакуль цэлымі днямі да працы малюю клавіры і партытуры. Вучуся быць сучасным кампазітарам: стараюся з усёго атрымаць капейку — нават з уласнай старой жарсці да паперамарання. Заўтра выраблю яшчэ дзве партытуры, пасля — ходжанымі сцэжкам — да Молера і да т. п.

"Ваўка ногі кормяць", — вучыць народ."

Працяг чытайце ў наступных нумарах "К".

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ *г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62.*

Экспазіцыі:

■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."

■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."

■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.". (У рамках экспазіцыі адкрылася выстаўка **"Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі, — да 2 лістапада.)

■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."

■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."

■ Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя"**.

Выстаўкі:

■ Выстаўка **"Вынаходніцтвы Да Вінчы"** — да 31 мая.

■ Выстаўка **"Сустрэча з Брытаніяй: мастацтва XVIII — XIX стагоддзяў"** — да 13 ліпеня.

■ Выстаўка пейзажнага жывапісу рускай школы другой пал. XIX ст. **"Сучаснікі карыфеяў"** — да 8 чэрвеня.

■ **"Хрысціянства і хрысціяне ў творчасці рускіх і беларускіх мастакоў XIX стагоддзя"** — да 8 чэрвеня.

■ Выстаўка грэчаскага мастака Аляксандраса Каяса **"На святым Афоне"** — да 8 чэрвеня.

■ **"Ікананіі XVII — XVIII стст. са збору Яраслаўскага мастацкага музея"** — да 6 чэрвеня.

Ноч музеяў:

■ **"Ціхая" ноч** — 16 мая ад 19-й.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ “ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-й ПАЛОВЫ XIX ст.”

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".

■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".

■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

Выстаўка:

■ **"Прарок свайго часу. Адам Міцкевіч. Ілюстрацыі і медалі"** — да 25 снежня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстаўка твораў Вячаслава Дубінкі **"Я проста ў далёкай вандроўцы..."** (больш за 30 мастацкіх сюжэтаў з прыватнай калекцыі Таццяны Дубінка і фондаў Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі) — да 29 чэрвеня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:

■ "Старажытная Беларусь".

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальныхх скарбаў".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."

Выстаўкі:

■ Выстаўка скульптуры і керамікі **Сальвадора Далі і Пабла Пікаса** — да 28 чэрвеня.

■ Выстаўка **"Тайны і казкі Японіі"** — да 24 мая.

ТЭАТРЫ **НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

■ **17 — "Чыпаліна"** (балет у 3-х дзеях) К.Хачатурана. Пачатак а 12-й.

■ **17 — "Чароўная флейта"** (опера ў 2-х дзеях) В.-А. Моцарта.

■ **18 — "Кашчэй Бессмяротны"** (опера) М.Рымскага-Корсакава; **"Балеро"** (балет) М.Равэля.

■ Сумесная выстаўка Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь і Дзяржаўнага музея гісторыі Санкт-Пецярбурга **"70-годдзю Вялікай Перамогі прысвячаецца"** — да 6 верасня. **Ноч музеяў:** ■ Кірмаш майстроў **"Вечаровы яблычак"** (дворык музея) — 16 мая а 16-й.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З’ЕЗДА РСДРП *г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.*

Экспазіцыя:

■ "Мінск губернскі ў канцы XIX — на пачатку XX стст."

■ "І з’езд РСДРП у асобах".

■ "Жандарскі вышук у царскай Расіі".

■ "Гісторыя Дома-музея І з’езда РСДРП".

Выстаўкі:

■ **"RoboArt"** (футурыстычныя мадэлі робатаў, зброі, аўтамабіляў і касмічнай тэхнікі, выкананыя ў выглядзе дызайнерскіх твораў ручной работы) — да 28 чэрвеня. **Ноч музеяў:** ■ Шэраг спецыяльных выставак **"РобаНоч"** — 16 мая а 19-й.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ *г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.*

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Выстаўка **"Мемарыялізацыя Вялікай Айчыннай вайны ў беларускім грамадстве: памяць учора і сёння"**.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:

■ "Тэалогія і палеанталогія".

■ "Сезонныя змены".

■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".

■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".

■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".

■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

Выстаўка:

■ **"Экзатычны свет"** — да 20 чэрвеня.

■ Фотавыстаўка Ірэны Гаражанкінай **"Баравікі. Прыгажосць іх фамільная рыса"** — да 28 жніўня.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9А. Тэл.: 237 46 94.

■ Выстаўка **"Чароўныя матылькі"** — да 23 мая. **Ноч музеяў** — 16 мая ад 18-й да 21-й.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Святрдлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыя:

■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

Выстаўка:

■ **"Лятучая, гаручая, празрыстая: гісторыя промыслу і барачбы з ім у Беларусі"** — да 17 мая.

■ Міжнародны творчы праект **"Фарбы душы"** — з 22 мая да 14 чэрвеня.

Кінапраграмы:

■ Рэтрапраграма да 100-годдзя Марыя Манічэлі **"Лячэнне смехам"** — з 12 да 29 мая.

■ Персанальная рэтраспектыва **"Нью-ёрскі інтэлектуал: феномен Вудзі Алена. Частка II"** — з 21 да 30 мая.

■ 15-я частка праекта **"Беларуская**

■ **19 — "Лаўрэнсія"** (балет у 2-х дзеях) А.Крэйна.

■ **20 — Вечар музыкі Сяргея Рахманінава** (Камерная зала імя Л.П. Александровскай).

■ **21, 22 — "Бахчысарайскі фантан"** (балет у 2-х дзеях) Б.Асаф’ева.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ “РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ” *г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.*

мульпанарамы. 40 гадоў на экране — з 21 да 30 мая.

Ноч музеяў:

■ **Старасвецкая карчма** — 16 мая з 19-й да 1-й.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".

■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."

■ "Беларуская музычная культура XX ст."

■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."

Выстаўка:

■ Выстаўка твораў Кацярыны Булгакавай **"Мастацтва тэатральнага касцюма"** — да 22 мая.

■ Выстаўка **"Перамога вачыма дзяцей"**.

Ноч музеяў:

■ Інтэрактыўнае шоу **"Містэрыя майскай ночы"** — 16 мая а 19-й.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстаўка з прыватнай калекцыі Аляксандра Рызжэўскага, майстра па разьбе па шкарлупіне яйка, **"Magia ажурных яек"** — да 26 мая.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8. Тэл: 327 11 66; 203 07 92.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Фотадакументальная выстаўка, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі, — **"Капітуляцыя Германіі. Май 1945"** (сумесна з Германа-расійскім музеем Берлін-Карлсхорс) — да 31 мая.

■ Выстаўка да 70-годдзя Вялікай Перамогі **"Быў месяц май..."**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ" *г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.*

Палацавы ансамбль

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстаўка **"Свята святаў: Вялікдзень"** — да 24 мая.

Галерэя сектара экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці

■ Выстаўка твораў Віталя Раковіча **"United colours of Belarus"** — да 10 мая.

Ратуша

■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС “MIP”

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8–01596) 2 82 91, (8–01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстаўка **"Партрэты князёў Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоэ"** — да 16 чэрвеня.

■ Выстаўка **кніг радзівілаўскай бібліятэкі эпохі Мікалая Радзівіла Чорнага** з фондаў Цэнтральнай навуковай біліятэкі імя Якуба Коласа НАН Беларусі — да 27 мая.

■ Выстаўка **"Баявая нагалоі (шлемы) засцерагальнага ўзбраення і харугвы беларускіх зямель XI — XVII стст. Рэканструкцыя"** — да 9 верасня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ

■ **17 — “Арабская ноч”** — школа ўсходняга танца “Азалі”.

■ **18 — “Ціхі шоргат сыходзячых крокаў”** Д.Багаслаўскага.

■ **19 — “Нямое каханне”** — аўтарскі праект Ігара Сігова.

■ **20 — “Тры Жызлі”** А.Курэйчыка. Пачатак а 19-й.

■ **21 — “Сталіца Эраўнд”** С.Гіргеля.

■ **22 — “З любоўю для ВАС”** — канцэрт І.Гайса.

Гастролі ў РТБД — Беласток (Польшча):

3 16 ДА 23 МАЯ

ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.

Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя:

■ **“Якуб Колас. Жыццё і творчасць”**.

■ Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.

■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.

■ Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.

Акцыі:

■ **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).

■ Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).

■ Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).

Выстаўка:

■ Выстаўка да 70-годдзя Вялікай Перамогі **"Дарогамі вайны"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыя:

■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей

"Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэтрам.

■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

Выстаўкі:

■ Выстаўка ювелірных упрыгожанняў **"Капае золата з променем сонца"**.

■ Выстаўка **"Я буду жыць!"**, прысвечаная 110-годдзю з дня першай публікацыі верша Янкі Купалы "Мужыкі", — да 13 чэрвеня.

Ноч музеяў:

■ Свята **"Вакол свету за адну ноч"** — 16 мая з 19-й да 1-й.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

■ Выстаўка скульптуры Уладзіміра Жбанова **"Ад мяне"** — да 31 мая.

■ Выстаўка фотаработ Яўгена Казюлі **"Змяняючы рэальнасць"** — да 18 мая.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

■ **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.

■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.

Выстаўка:

■ **"Мінск: старажытны і малады"**. *Ноч музеяў* — **"Мода як мастацтва"** (16 мая ад 19-й):

■ Выстаўка твораў Ірыны Рамбальскай **"Mea culpa"**.

■ Арт-праект Ірыны Дзёмінай **"Іншыя"**.

■ Фотавыстаўка Алёны Адамчык **"Diamond of Belarus" аб жанчынах-"брільянтах"**.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША *г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.*

Экспазіцыя:

■ **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

Выстаўка:

■ **16 — “Шэкспір”** (гратэск).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

■ **16 — “Дуброўскі”** (міюзікл у 2-х дзеях) К.Брэйтбургга.